

PÁRTOK FÉLIDŐBEN

2020

A Republikon Intézet „Pártok félidőben” című sorozatában számba vettük a parlamenti frakcióval, továbbá európai parlamenti mandátummal rendelkező pártokat, azok népszerűségi sorrendje szerint.

A munka apropóját a 2018-2022-es parlamenti ciklus félideje adta. Az összeállításban kitértünk a pártok választási eredményeire, népszerűségi mutatóira, fő üzeneteire, konfliktusaira, valamint értékeltük kilátásaikat a 2022-es választásokig.

Elemzésünk a koronavírus-járvány idején jelent meg. A válság egészségügyi, gazdasági és társadalmi hatásait és politikai következményeit későbbi elemzéseinkben fogjuk bemutatni.

PÁRTOK FÉLIDŐBEN

FIDESZ

2020

BEVEZETÉS

A Fidesz a 2018-2022-es ciklus felénél tartva már tíz éve folyamatosan kormányoz. Amennyiben kitölti a teljes ciklust, úgy annak végén Orbán Viktor már 12 éve lesz Magyarország miniszterelnöke, amivel megközelíti az eddigi rekorder Tisza Kálmánt. Függetlenül a párt politikájának megítélésétől abban talán a legtöbb politikai elemző és véleményformáló is egyetért, hogy a rendszerváltás utáni politikai erők közül egyedül a Fidesz volt képes az önálló rezsिमalkotásra, azaz a politikai és jogi rendszer szinte akadálymentes átalakítására saját rövid és hosszú távú politikai céljainak érvényesítése érdekében. A rezsímépítés eszköztárába tartozik a választási és az alkotmányos rendszer megváltoztatása, a média és a nyilvánosság torzítása, az állami kommunikáció pártszempontú áthangolása, az állami erőforrások átcsoportosítása pártpolitikai célok megvalósítására, továbbá a kollektív megoldások helyett az egyéni életvezetési stratégiák kiteljesítését támogató, a társadalom széles körében tetszéssel fogadott újraelosztási politika. Mindezen eszközök mellett a Fidesz meg tudta őrizni a népszerűségét,

továbbá a belső fegyelem és erős csoportkohézió miatt az egységét, A kormányzati pozícióból épített versenyelőny mellett ezek biztosították választási győzelmeit.

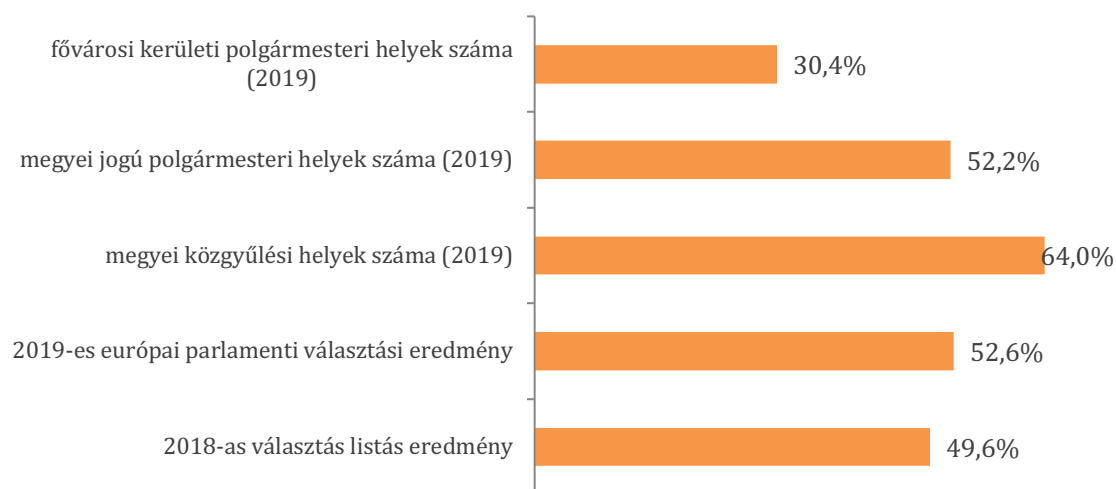
VÁLASZTÁSI EREDMÉNYEK, NÉPSZERŰSÉGI ADATOK

A 2018-as választásokon a Fidesz-KDNP közös lista a hazai szavazatok 47,36 százalékát, a levélszavazatokkal együtt az összes listás voks 49,6 százalékát szerezte meg a magasnak mondható, a levélszavazatok nélkül 70,22 százalékos részvétellel zajló választáson. Ezzel az eredménnyel és a 106-ból 91 egyéni győzelemmel és további 42 listás hely megszerzésével újra kétharmadot ért el a kormányzó pártszövetség. A Fidesz azonban 37 egyéni választókerületben 50 százalék alatti eredménnyel nyert mandátumot, így ezekben a körzetekben közös ellenzéki indulással valószínűleg más eredmény született volna.

A 2019. május 26-i európai parlamenti választásokon a Fidesz-KDNP arányaiban jobb eredményt ért el, a tisztán arányos választás során 52,56 százalékot kapott 43,58 százalékos részvétel mellett, és ezzel a Magyarországra jutó 21-ből 13 képviselőt küldhettek az Európai Parlamentbe.

A 2019. október 13-ai önkormányzati választásokon az összesen 381 megyei közgyűlési helyből 244-et szerzett meg a Fidesz-KDNP, ami 64 százalékos eredményt jelent. A 23 megyei jogú városból 12-ben győzött a Fidesz jelöltje. A fővárosi főpolgármesteri választáson Tarlós István ugyanakkor csak 44,1 százalékot ért el, ami nem volt elegendő a győzelemhez. A budapesti kerületek közül hétben a Fidesz, további kettőben pedig kormánypárti támogatással egy-egy független induló nyert. A 2019-es önkormányzati választás során a Fidesz tehát a főpolgármesteri pozíció mellett tíz fővárosi kerületet és nyolc megyei jogú várost is elvesztett. Míg a 2018-as országgyűlési és a 2019-es európai parlamenti választás egyértelműen sikert jelentett a Fidesz számára, addig az önkormányzati választáson az országos jó eredmény mellett a fővárosban és a megyei jogú városok esetében mégis kudarcról és nagyarányú veszteségről lehet beszélni. A Fidesz vereséget szenvedett továbbá a dunaujvárosi időközi egyéni országgyűlési választáson is, ahol az ellenzék közös jelöltje, Kálló Gergely a szavazatok 56,4 százalékát kapta.

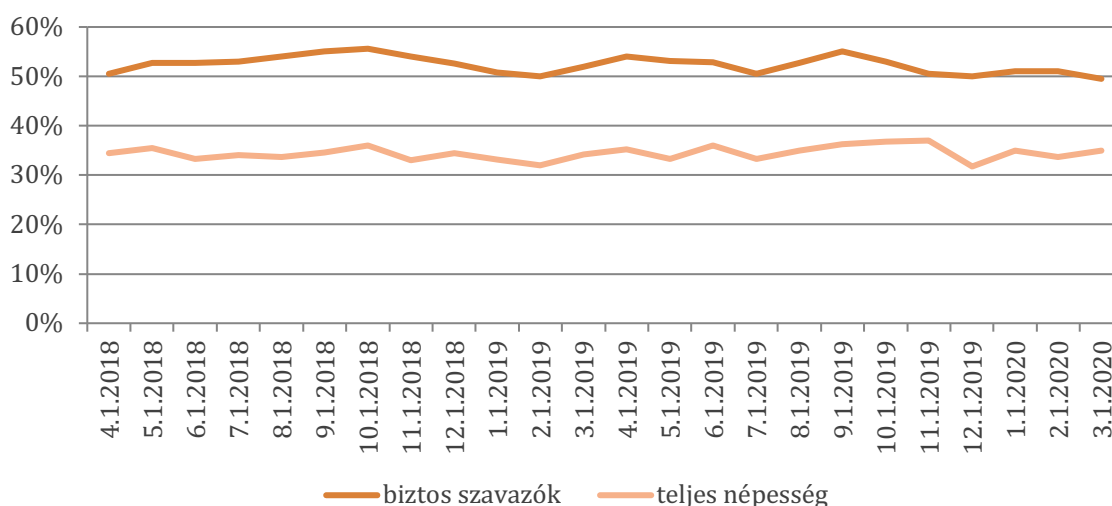
A Fidesz választási eredményei

1. ábra forrás: valasztas.hu

A Fidesz támogatottsága a 2018-as országgyűlési választások óta az egyes közvélemény-kutatók mérései szerint 23 és 43 százalék között mozog (2. ábra). Ha az egyes intézetek átlagát nézzük, akkor a legalacsonyabb támogatottsága a Fidesznek 2019 februárjában volt, amit magyaráz, hogy ezeknek a kutatásoknak az adatfelvétele a rabszolgatörvény-ellenes tüntetések időszakára esett. Az önkormányzati választások idejére a Fidesz újra erősödött 4-5 százalékpontot, majd a gyengébb szereplése elbizonytalanította szavazóit, és támogatottsága 2019 év végre visszasüllyedt 32 százalékra.

A Fidesz népszerűsége

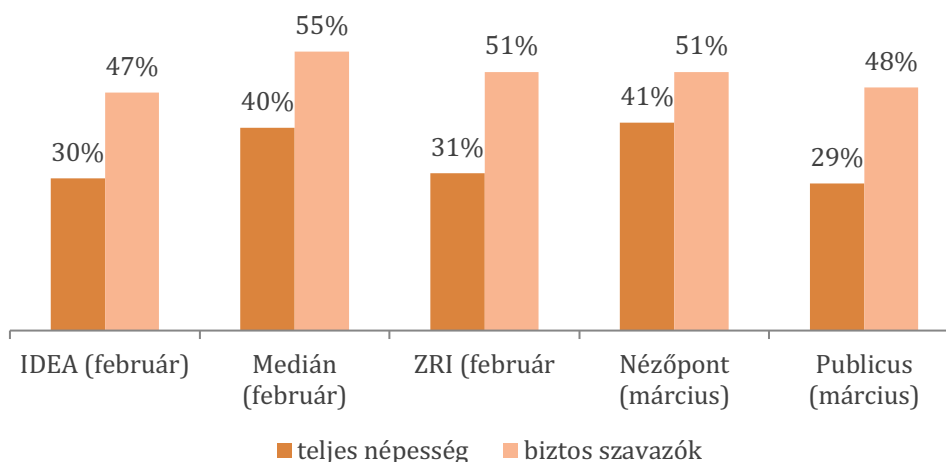

2. ábra forrás: kozvelemenykutatok.hu

A kormánypárt a kisebb kilengések ellenére stabil választótáborral rendelkezik, a vártnál rosszabb választási eredmény után azonban – a legfrissebb adatok szerint – sikerült visszaszereznie választóit (3. ábra). Az egyes közvélemény-kutatók által mért támogatottságok között azonban igen nagy a szórás. Míg a Závecz Research és az IDEA 31 illetve 30 százalékos

népszerűséget mért a teljes népességben, addig a Medián szerint ez az arány 40, a Nézőpont kutatása alapján pedig 41 százalék.

A Fidesz népszerűsége 2020. február - márciusban

3. ábra forrás: kozvelemenykutatok.hu

ÜGYEK, SZAKPOLITIKAI KEZDEMÉNYEZÉSEK

A 2018-as országgyűlési választások előtt a hódmezővásárhelyi időközi polgármester választáson elszenvedett fideszes vereség után a kormánypárt véleményformálóinak egy része is arra a következtetésre jutott, hogy a bevándorlásellenes és Soros György üzletembert démonizáló kommunikáció nem lesz elégséges a választási győzelemhez. Az eredmények azonban rációfoltak erre, igen magas részvétel és jelentős ellenzéki fragmentáltság mellett magabiztosan győzött a Fidesz.

A választás után a negyedik Orbán-kormány meghirdette családok éve programot, majd jelentette be családtámogatási intézkedéseit, mint a Családok Otthonteremtési Kedvezményét (CSOK), a babaváró támogatást, a négy- vagy többgyermekes anyák számára a mentességet a személyi jövedelemadó alól, a nagyszülői GYED-et, az autóvásárlási kedvezményt a nagycsaládosok számára, továbbá a bölcsődei helyek bővítését.

A családok támogatása a hazai jobboldali gondolkodásban központi helyet elfoglaló demográfiai kérdésbe van ágyazva. A népességcsökkenés így nem kizárólag gazdasági, népjóléti kihívás, hanem a magyarság megmaradásáról szól. Emellett a családtámogatás a negatív, fenyegetésként keretezett bevándorlához kapcsolódó pozitív hangvételű program. A Fidesz szerint a demográfiai kihívások nem bevándorlással, hanem eredményes családpolitikával kezelhető. A családtámogatási intézkedések ugyanakkor illeszkednek a bevezetőben vázolt, az egyénre, társadalmi kiscsoportokra szabott újraelosztási rendszerhez. A kormányzás vezérelve így közvetlen juttatások, kedvezményes hitelek, utalványok biztosítása, szemben a sok politikai feszültséggel járó, nehezen uralható strukturális átalakításokkal, mint amilyen például a

nyugdíjrendszer vagy az egészségügy átalakítása lenne. A családtámogatás kezdeményezettje továbbá a Fidesz elsődleges célcsoportjának tekintett felső-középosztály. A támogatások célja így nem a társadalmi egyenlőtlenségek vagy a gyermekszegénység csökkentése, hanem a saját választói támogatás újratermelése.

Az európai parlamenti választás előtt a Fideszt érintő legkényesebb ügy a párt néppárti tagságának kérdése, majd felfüggesztése volt. A magyar kormánypárt a konzervatív, jobboldali, kereszténydemokrata pártokat tömörítő Európai Néppárt egyik meghatározó tagja, a lengyel Polgári Platformmal holtversenyben a harmadik legnagyobb csoport, hiszen az összes néppárti mandátum 6 százalékát adja. Miközben az Európai Néppárt a 2009-es választások óta 2019-re mandátumainak összesen a harmadát elvesztette, a Fidesznek továbbra is stabil a választói támogatottsága. Ennek is betudható, hogy a 2019. március 20-i felfüggesztés óta még 2020. februárjában sem született döntés a Fidesz néppárti státuszáról. Bár a magyar kormánypártnak sem érdeke, hogy kikerüljön az Európai Parlament vezető frakciójából, a Fidesz képes a helyzetet magyar választók számára a szabadságharcos narratívában elbeszélni, miszerint a konfliktust valójában a „bevándorlaspárti” brüsszeli körök szítják. A Fidesz értelmezésében továbbá az ügy tétje, hogy a Néppárt liberális vagy valódi konzervatív, jobboldali szárnya lesz-e a meghatározó a jövőben.

A konzervatív, illiberális politikához kapcsolódik a hangsúlyosabb rendpártiság is, amely a Fidesz reakciójának is tekinthető a 2019-es önkormányzati választások eredményére. Orbán Viktor 2020 januári nemzetközi sajtótájékoztatóján kifejtette, hogy a gyöngyöspatai roma fiataloknak a szegregált oktatás miatt kártérítésként megítélt összeg sokak igazságérzetét sérti, hiszen a kormányfő szerint munka nélkül megkeresett jövedelemről van szó. Kritizálta továbbá azt is, hogy korábbi fogvatartottaknak kártérítést ítél meg a strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bírósága a fogvatartás elégtelen körülményei miatt. Mindkét ügy, továbbá a feltételes szabadlábra helyezés – a győri kettős gyermekgyilkosság miatt indokoltnak tartott – szigorítása, valamint a bírói korrupció kérdése is szerepelni fog a 2020-ban tervezett nemzeti konzultáción. Ezzel a Fidesz – kihasználva a magyar társadalomban meglévő előítéleteket – újra közvetlen, állami forrásokból finanszírozott kampánnyal kívánja mozgósítani szavazótáborát és felhatalmazást szerezni rendpárti intézkedéseikhez.

2019-ben az egyre nyilvánvalóbban jelentkező klímaválság nyomán erősödő klímaaktivizmus és klímatudatosság révén egy korábban előre nem látott kihívás érte a Fideszt. A kormánypárti politikusok és jobboldalhoz közelálló véleményvezérek kezdetben tagadták a téma jelentőségét és igyekeztek beágyazni azt abba a keretbe, miszerint a klímaaktivistákat külföldről tévesztik meg a liberálisok és a baloldal. Az önkormányzati választások után, a vártnál rosszabb eredmény hatására, valamint a fiatalok körében tapasztalható gyengébb támogatás miatt a kormánypárt felülvizsgálta ezt az ügyet. Ennek eredménye, hogy Orbán Viktor pártelnök 2020 elején bejelentette, majd februári évértékelőjén konkretizálta a kormány klímavédelmi

akciótervét. Ebben a kormány azt vállalja, hogy 2050-re eléri a karbonsemlegességet, hogy fellép az illegális szemétkerakók, a folyószennyezés és az egyszer használatos műanyagok használata ellen. A program része a gyermekszületésekhez kapcsolt faültetési program, továbbá a napenergia hasznosításának, az elektromos autók használatának, valamint italos palackok, fémdobozok visszaválthatóságának támogatása is. Ezen intézkedések többsége azonban nem klímavédelmi intézkedés, hiszen nem csökkentik a globális felmelegedésért felelős gázok kibocsátását.

KONFLIKTUSOK, PROBLÉMÁK

A Fidesz politikai hatékonyságának egyik fontos oka a párt politikusainak, véleményformálóinak és háttérembereinek fegyelmezettsége. Ezt az elköteleződést fejezi ki, hogy a párt fórumain a Fidesz emblematis alakjai rendre politikai közösségként hivatkoznak önmagukra. A kohézió, az erős fegyelem egyik feltétele, hogy a belső viták ne kerüljenek a nyilvánosság elé. Nem megszokott jelenség tehát, ha a Fideszen belül nyilvános konfliktusok jelennek meg. A 2018-as választási győzelem után mégis házon belüli kultúrharc bontakozott ki a jobboldalon. A vitát kiobbantó Szakács Árpád a következetesebb jobboldali kurzusépítést kérte számon több fideszes kötődésű kultúrpolitikustól, intézményvezetőtől. A konfliktus háttérében az állt, hogy a jogrendszer átalakítása, a nyilvánosságban és a gazdaságban való pozíciószerzés után a 2018-ban kezdődő ciklusban a jobboldali kulturális hegemónia kiépítését célozták meg kormánypárti véleményformálók, így maga Szakács Árpád is.

Míg a kultúrharc kapcsán fellángoló vita a győztes országgyűlési választás után jelent meg, másfajta belső konfliktusokat generált a sikertelennek ítélt 2019-es önkormányzati választás. Gulyás Gergely jelenlegi és Lázár János korábbi kancelláriaminiszter is a kormány kommunikációját hibáztatta. Lázár ezen továbbmenve úgy értékelte a vereséget, hogy a Fidesz nem valós problémákkal foglalkozik, amivel elveszti bizonyos társadalmi csoportok támogatását. A kritikus hangok szerint a kormányközeli közvélemény-kutatók sem adtak reális képet a Fidesz tényleges támogatottságáról. Sajtóbeszámolók szerint kormánypárti körökben Borkai Zsolt egykori fideszes győri polgármester magánéleti botrányát is a rossz szereplés egyik fő okaként nevezték meg. A Borkai-botrány kapcsán felmerült a Fidesz korábbi értékeinek háttérbe szorulása, a kormánypárt lekezelő stílusa is. Ezt emelte ki Stumpf István korábbi alkotmánybíró és Bencsik Gábor, a Magyar Krónika főszerkesztője is. A Borkai-ügy jól látható zavart okozott a korábban fegyelmezett, kevés panelt használó kormánypárti kommunikációban. Eltérő reakciót adott az ügyre – többek között – Harrach Péter, a KDNP frakcióvezetője, Novák Katalin, a családügyért felelős államtitkár és az újrázni kívánó Tarlós István. A Borkai-ügyben tanúsított kommunikációs bizonytalanságnak, az elmaradt világos álláspontnak meg is lett a következménye a Fidesz választási eredményében.

A 2019-es év után a Fidesz a megszokott recept szerint, nemzeti konzultációval, valamint a népszerűnek ítélt rendpárti és a roma kisebbséggel szembeni társadalmi előítéletekre, helyi konfliktusokra alapozott üzenettel kívánja átvenni a kezdeményezést 2020-ben. A gyöngyöspatai roma iskolások szegregációja, valamint a rossz börtönviszonyok miatt megítélt kártérítések ügyét arra is felhasználhatja a kormány, hogy nyomást gyakoroljon a bíróságokra, valamint a törvényhozási kétharmad birtokában a saját érdekeinek megfelelően megváltoztassa az igazságszolgáltatás szervezetét. Ez utóbbi esetben azonban felerősödhet az Európai Unió belüli a jogállami kritika, valamint még tovább romolhat a Fidesz viszonya az európai konzervatív pártcsaláddal. A menekültekkel szemben folytatott kampánnyal ellentétben a romaellenes áthallásokkal bíró mozgósítás azonban nem egy absztrakt, hanem hazánkban meghatározó társadalmi csoport érint, ami növeli a konfliktusok eszkalációjának lehetőségét, valamint még inkább a centrumból a szélre sodorja a Fideszt. A magyar romák ráadásul rendelkeznek saját politikai képvisellel, érdekvédelmi csoportokkal, így a menekültekkel szemben képesek önállóan maguk is részt venni a politikai vitákban.

A 2020. februári kormányzati évértékelő az előző évi keserű önkormányzati eredmények jegyében telt el, a Fidesz bevetett minden korábbi, az önkormányzati kampányban nem használt eszközt, mint az Európán kívülről érkező bevándorlás, az uniós intézményekkel való konfliktus és Soros György démonizálása. Az évértékelőn bejelentett klímavédelmi akcióterv ugyanakkor alkalmas lehet arra, hogy megakadályozza azon választói csoportok gyors elfordulását a kormánytól, amelyeket aggasztanak a klímaváltozás következményei. Mivel azonban a klíma- és környezetvédelem területén több olyan civil szervezet és politikai párt is van, amelyik régóta foglalkozik a témával, Fidesz nem lesz képes az ügy kisajátítására. De valószínűleg nem is ez az elsődleges célja. A környezetvédelemnek a családpolitikával való összekapcsolásával (minden újszülött után tíz fa ültetése), valamint a sovinszta felhangokkal (folyók megtisztítása a külföldről érkező szennyezéstől) a kormánypárt arra készülhet, hogy a jobboldali szavazók számára átkeretezze az ügyet. A Fidesz számára az is siker, ha a konfliktust képes a pártpolitikai térből eltávolítani és a klímavédelem egyrészt depolitizált fogyasztói cselekvés, másrészt pártpolitika-ellenes politikai akció marad.

Az önkormányzati választás után a Fidesz számára dilemmát jelentett az is, hogy milyen viszonyt alakítson ki az ellenzéki vezetésű önkormányzatokkal, kerületekkel, elsősorban a fővárossal. Emlékezetes, hogy Demszky Gábor Budapest főpolgármestereként 1998 és 2002 között, a Fidesz első kormányzati ciklusában volt a legnépszerűbb. Kétségtelen, hogy a kormánynak nem érdeke egy olyan ellenzéki politikai entitás elismerése, amely képes politikai hatalmat demonstrálni, szakpolitikai alternatívát felmutatni a jobboldali kormányzással szemben, és igazolni a Fidesz kompromisszumképtelenségéről és antidemokratikus hatalomgyakorlásáról szóló megállapításokat. A kormány így egyszerre kívánja az ellenzéki

fővárost együttműködéssel bevonni a kormányzás felelősségébe, a szakpolitikai ügyek mentén depolitizálni és középszintű politikusokkal, szakértőkkel való egyeztetésre kárhoztatni Karácsony Gergelyt. Ez utóbbi stratégiának elsődleges eszköze a kormányzati Budapesti Fejlesztési Központ, amelyik célja az is, hogy a közvélemény előtt a kormány érdekéért mutassa be a fővárosi fejlesztéseket és így a fejlesztéseket a Fidesz politikusaihoz kötő kommunikáció segítségével alternatív városházát építsenek fel. Ennek a depolitizálás, a fővárost és az ellenzéki önkormányzatokat szakmai, igazgatási ügyként kezelő politikának akadálya lehet ugyanakkor az önkormányzatok pénzügyi mozgásterének korlátozása, mint például a helyi iparűzési adó csökkentésének ötlete.

A gazdasági mozgástér szűkülését jelzi, hogy kommunikációjában a Fidesz 2019 óta megpróbálja felkészíteni választóit egy esetleges gazdasági válság következményeire, ami – az utóbbi évek reálbér-növekedése miatt – komolyan érintheti a kormánypárt népszerűségének alakulását. A gazdaság helyzet alakulására vonatkozó kommunikációs váltás azonban nem érintette a kormánypárti politikusok és véleményvezérek korábbi gyakorlatát, azt hogy az érdemi kritikákra a leggyakoribb válasz a másik fél hiteltelenítése és személyének kikezdése.

PÁRTOK FÉLIDŐBEN

DEMOKRATIKUS KOALÍCIÓ

2020

BEVEZETÉS

Ha a politikai verseny elemzését az ellenzéki oldalra szűkítjük, akkor a Demokratikus Koalíció (DK) a 2010 óta tartó időszak sikeres pártjának tekinthető. A Fidesz első kétharmados választási győzelme utáni ellenzéki alternatívák közös pontja a 2010 előtti kormányzás teljes vagy részleges elutasítása volt. A 2010-et megelőzően kormányzó MSZP esetében ez a korábbi hibákkal való szembenézést, azok kijavítását jelentette. Az említett időszakot és a kétharmad felé vezető kormányzást egy személyben Gyurcsány Ferenc testesítette meg. Az ellenzéki véleményvezérek által gyakran megfogalmazott elvárás, miszerint a volt miniszterelnök „vonuljon vissza a közéletből” azonban nem történt meg, ellenben 2011-ben többedmagával megalapította új pártját, a Demokratikus Koalíciót. A 2014-es választás előtt létrejövő összefogás listáján szerepeltek az addigra már 4-6 százalékos támogatottsággal rendelkező DK politikusai is. A választás után azonban létszámhiány miatt nem alakíthattak koalíciót, ez csak 2018-ban sikerült. A 2018-2022-es ciklus második felére pedig a DK már az MSZP-vel, a Momentummal és a

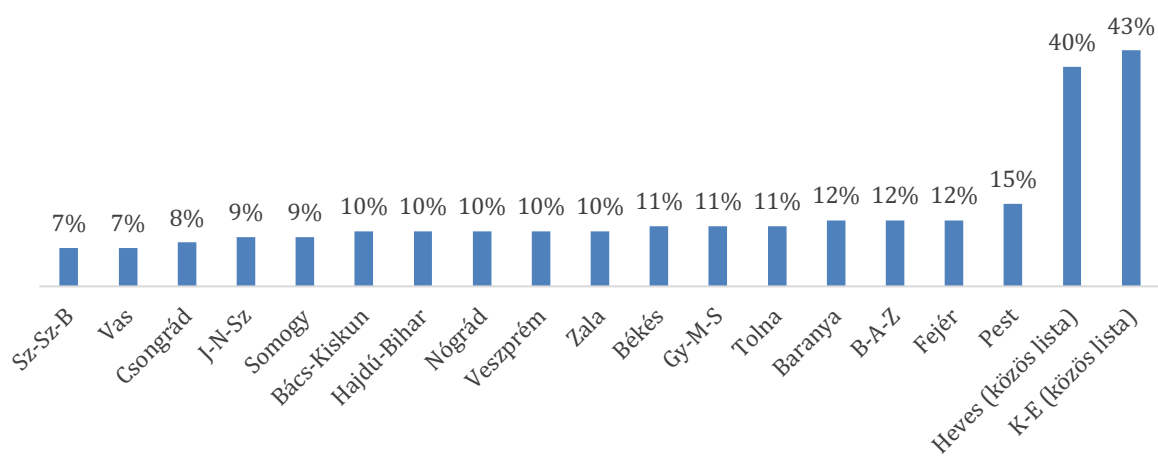
Jobbikkal együtt meghatározó ellenzéki párt lett. 2010 óta tartó menetelésével a DK megcáfolta a magyar politika azon ökölszabályát is, hogy a pártokból kiváló szakadár politikai alakulatok nem sokáig életképesek.

VÁLASZTÁSI EREDMÉNYEK, NÉPSZERŰSÉGI ADATOK

A Demokratikus Koalíció a 2018-as választáson némileg elmaradt a többi ellenzéki párttól, a listás szavazatokkal épphogy átlépték a parlamenti küszöböt. Elért eredményük a hazai szavazatok viszonylatában 5,58 százalék, az összes pártlistás szavazatot tekintve pedig 5,41 százalék. Listás eredményükkel az LMP, az MSZP-Párbeszéd és a Jobbik is megelőzte őket. Összesen 9 mandátumot szereztek, ebből hat volt listás mandátum, három pedig egyéni, utóbbiakat mind Budapesten nyerték el a DK jelöltjei. Mandátumok számában eggyel előzték meg az LMP-t, azonban 11 hellyel maradtak el az MSZP-Párbeszéd által szerzett képviselői helyek számától.

Az országgyűlési választásokon kirajzolódó erőviszonyok teljesen felborultak egy év leforgása alatt. Míg a 2018-as eredmény alapján a DK nem számított elsődlegesen meghatározó ellenzéki erőnek, az európai parlamenti választások után egészen más pozícióból beszélhetett a párt: a kormánypártok mögött második helyen végzett a DK 16 százalékkal, így pedig 4 főt küldhetett Brüsszelbe. Ez komoly tényező volt abban a döntésben, miszerint a DK önálló jelöltet indít a főpolgármesteri előválasztáson 2019 nyarán, a korábban televíziós újságíróként ismert Kálmán Olga személyében. A Karácsony Gergely által 49 százalékos eredménnyel megnyert előválasztáson a DK jelöltje másodikként végzett 37 százalékkal, megelőzve az előválasztás harmadik indulóját, a momentumos Kerpel-Fronius Gábort, aki a szavazatok 14 százalékát szerezte meg.

A DK megyei listás eredményei a 2019-es önkormányzati választásokon

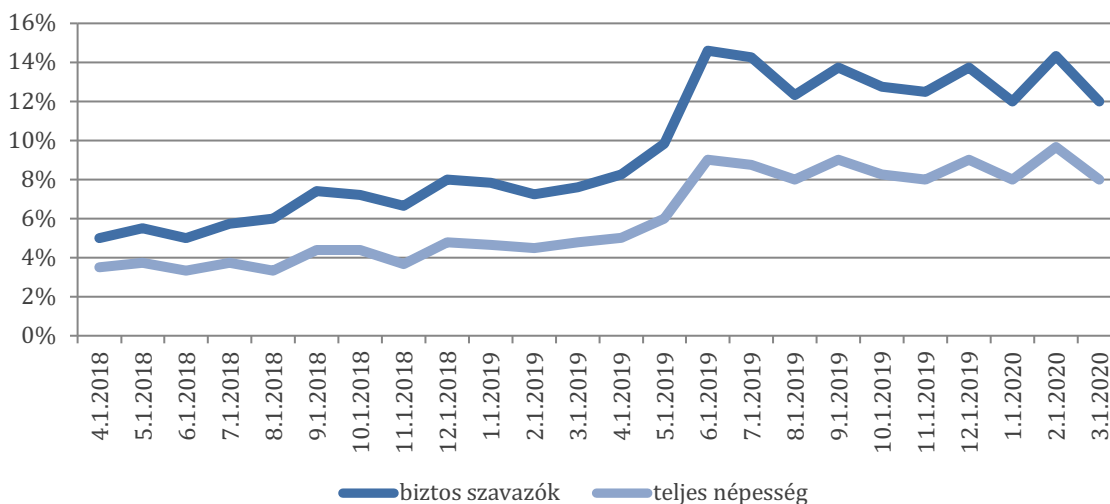

1. ábra (forrás: valasztas.hu)

Az önkormányzati választásokon a DK két megye kivételével önálló listával indult a megyei közgyűlési helyekért. A közös listák eredményei mind Heves (DK-Jobbik-MSZP-Momentum-MMM), mind Komárom-Esztergom (DK-Jobbik-MSZP-Momentum-Párbeszéd) megyében elmaradtak a kormánypártok eredményétől, 40, illetve 43 százalékot szereztek. Egyéni listával Pest megyében érte el a legjobb eredményt a Demokratikus Koalíció, itt 15 százalékos eredményükkel 7 mandátumot szereztek meg.

A megyei jogú városokban, valamint a budapesti kerületekben jellemzően közös jelölteket indítottak az ellenzéki pártok a polgármester-választáson, így tehát ebben az esetben az elnyert mandátum alapvetően az együttműködés eredményeként könyvelhető el. Azonban a jelölt személye, illetve saját pártja is komoly hatással lehet a szavazókra, tehát mindenképpen érdemes áttekinteni, hol indultak a DK jelöltjei. A budapesti kerületekben Niedermüller Péter (VII. kerület), László Imre (XI. kerület), Németh Angéla (XV. kerület) győztek polgármesterként. Mellettük indult még ezért a címért Élő Norbert (XII. kerület), Nemes Gábor (XVI. kerület), továbbá Gy. Németh Erzsébet (XVII. kerület), aki a választás után humán területekért felelős főpolgármester-helyettes lett. A megyei jogú városok közt hat olyan volt, ahol DK-hoz kötődő jelölt indult. Békéscsabán és Debrecenben két jelölt mögött oszlottak meg az ellenzéki együttműködés pártjai. Győrben, Veszprémben, Zalaegerszegen azonban egy DK-s jelöltet támogatott a többi párt is. Megemlíthető még Tatabánya, ahol a polgármesteri címet elnyerő Szűcsné Posztovics Ilona a Demokratikus Koalíció felkérésére indult el a polgármester-választáson az ellenzéki együttműködés jelöltjeként.

A DK népszerűsége

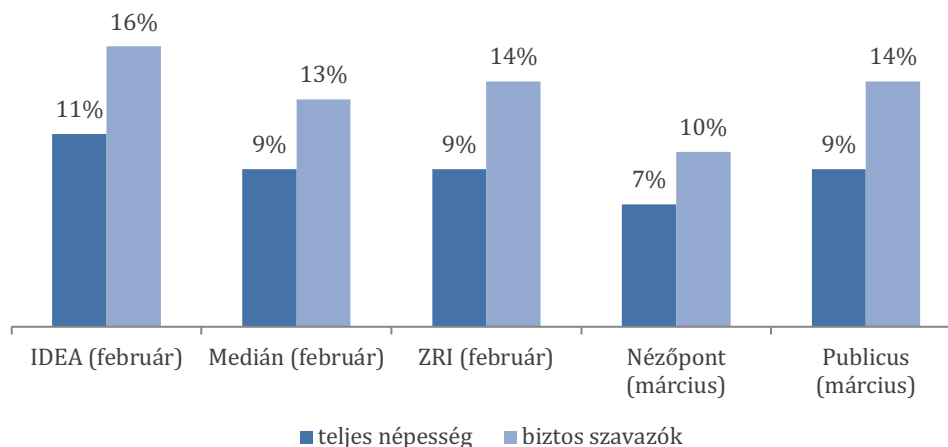

2. ábra (forrás: kozvelemenykutatok.hu)

A közvélemény-kutatások eredményeit áttekintve elmondható, hogy a Demokratikus Koalíció a 2018-as választást követően 3-4 százalékos támogatottsággal bírt a teljes népességben. Népszerűségük az év végén kezdett el emelkedni, jelentősebb változás pedig a májusi EP-választás környékére datálható, azóta tartja az egyes kutatások adatainak átlaga alapján 8-9

százalékos eredményét. Ez a megerősödés minden bizonnyal az MSZP kárára történt, amit megerősít a másodlagos pártpreferenciák alapján a két párt közötti átjárás. A pártválasztók körében is hasonló trendet írt le a DK népszerűsége, az EP-választás óta stabilan 10 százalék feletti támogatottságot mértek az egyes kutatóintézetek.

A DK népszerűsége 2020. február - márciusban

3. ábra (forrás: kozvelemenykutatok.hu)

ÜGYEK, SZAKPOLITIKAI KEZDEMÉNYEZÉSEK

A DK legfőbb üzenete megalakulása óta a NER tagadása, a 2010 előtti alkotmányos rendszer visszaállítása, valamint az ellenzéki összefogás volt. Az Orbán-ellenes népfrontpolitikának megfelelően nincs sok emlékezetes, kizárólagos szakpolitikai ügye a Demokratikus Koalíciónak, hanem sok esetben ügyről-ügyre a kormányzati politikák antitézisét fogalmazzák meg, mint amikor az Orbán-kormány családpolitikai rendelkezéseire reagálva saját 7+1 pontos családvédelmi akciótervet nyújtottak be. Az önálló ügyek közé tartozik a határon túli magyar állampolgárok szavazati joga, amelyet a DK következetesen ellenez. A témához kapcsolódott az ukrán állampolgárok honosításának kérdése, amelyet a DK összekapcsolt a magyar nyugdíjak folyósításával. A határon túli magyarok szavazati joga is azonban inkább politikai és nem kifejezetten ágazati-, szakpolitikai ügy. További állandó elem az európai integráció támogatása, az EU föderális átalakítása, tehát – ahogy az a DK kampányában is megjelent – az Európai Egyesült Államok létrehozása. A két ügy különlegessége, hogy a DK pozíciója megfelel annak, amivel a Fidesz vádolni szokta a baloldali és a liberális ellenzékét, tehát a nemzeti szuverenitás korlátozásával az európai föderalizmus érdekében, valamint a határon túli magyarok szavazati jogának elvételével. A Demokratikus Koalíció így kevésbé kényszerül arra, hogy külön magyaráznia kellene programjának ezen elemeit.

A 2018-as választásra készített „Sokak Magyarországa” programban is külön fejezetet kapott az alkotmányos rendszer, a demokrácia helyzete, valamint az európai integráció, a

gazdaság, a társadalmi igazságosság, a kultúra, az európai külpolitika, a biztonság, valamint az oktatás és az egészségügy. Az utóbbi kettő olyan téma, amit rendre a legégetőbb problémaként jelölnek meg a magyar választók a közvélemény-kutatási adatok szerint, így az ellenzéki pártprogramoknak szinte kötelező szakpolitikai ajánlatot tenniük a kérdésekhez kapcsolódóan. A jogállamiság megerősítése, a köztársaság visszaállítása a DK 2010 előtti időszakhoz való fentebb említett kötődéséből következő program. A gazdasági fejezetben megjelenő elköteleződés a piacgazdaság mellett, valamint a társadalmi igazságossághoz kapcsolódó szociális intézkedések egyszerre jelennek meg a DK programjában, ami mutatja a pártra jellemző kettősséget. A Demokratikus Koalíció ennyiben folytatója a 2000-es évek Tony Blairhez köthető harmadik utas politikájának, azaz a gazdasági liberalizmust baloldali kulturális és szociálpolitikai elemekkel ötvözi, kapitalista és baloldali egyszerre.

A 2018-as választásokat követően a pártot nagy mértékben az foglalkoztatta, hogy a választási eredményeket nem tartják legitimnek, szerintük csalások, visszaélések történtek. A DK a Nemzeti Választási Bizottsághoz fordult azzal, hogy az ukrán határhoz közel fekvő három faluban ismételjék meg a szavazást, mert véleményük szerint szervezeten szállítottak kettős állampolgárokat a szóban forgó településekre. A választás listás eredményét is megtámadták a Kúrián és követelték, hogy a megismételt választás „európai kontroll” mellett történjen. A választási eredmény el nem fogadása ellenére a Demokratikus Koalíció képviselői felvették mandátumukat és első ízben megalakult az önálló DK frakció, ugyanakkor nem vettek részt a hivatalos ünnepségen és csatlakoztak az Országház előtt tartott, szintén a választás tisztaságát megkérdőjelező tüntetéshez. A képviselői eskütétel során továbbá az eskü szövegéhez hozzátették, hogy „minden törekvésük helyreállítani a köztársaságot és új demokratikus alkotmányt adni a hazának.”

Az európai integráció és az európai föderalizmus támogatása a DK 2017-ben megfogalmazott választási programjában külön fejezetet kapott, bár a 88 oldalas anyagból csupán kettőt tett ki. A hangsúlyos Európa-pártiság politikai haszna nem is a 2018-as országgyűlési, hanem a 2019-es európai parlamenti választásokon mutatkozott meg. Az európai parlamenti választás ugyanis kedvez az EU-val kapcsolatos markánsabb álláspontot képviselő pártoknak, legyenek azok az integráció mellett vagy ellene. A DK jó szereplésének további oka volt, hogy listavezetőjük Gyurcsány Ferenc pártelnök felesége, Dobrev Klára volt, aki bár korábban ismert lehetett a közélet iránt érdeklődő választók számára, de mégis friss, új politikusi benyomását keltette. További előnyt jelentett, hogy a DK szavazói jellemzően városiak, akik nagyobb arányban vesznek részt a kevésbé jelentősnek vélt európai parlamenti választásokon. A Demokratikus Koalíció választói ráadásul a többi pártéhoz képest is aktívabbak. A DK választási eredményének elismerésének tekinthető, hogy Dobrev Klárát az Európai Parlament alelnökévé választották.

A DK egyik előnye az ellenzéki oldalon a magyszavazók aktivitásában rejlik. Az erős elköteleződés forrása egyrészt Gyurcsány Ferenc személye, valamint a 2010 előtti időszak pozitív megítélése a kérdéses választói csoport részéről. Ezt az időszakot és annak politikai teljesítményét pedig a DK vállalja fel. Ez az aktív csoport jelenti továbbá a DK nem csupán választói, de közterületi, mozgalmi mozgósításának is az alapját. A Demokratikus Koalíció politikusai, aktivistái és választói 2018 előtt is rendszeresen részt vettek az ellenzéki tüntetéseken és önállóan is szerveztek utcai demonstrációkat. A 2018-as választások után sem csökkent ez az aktivitás, hiszen - ahogy arról fentebb már szó esett - részt vettek a választás utáni tüntetéseken, majd a többi ellenzéki párthoz hasonlóan a 2018-19-es rabszolgatörvény-ellenes tüntetéseken. Az utóbbi tüntetési ciklus emlékezetes eseménye volt, amikor ellenzéki politikusok beléptek az MTVA Kunigunda utcai székházába, ahol be akarták olvastatni petíciójukat, majd ott ülősztrájkba kezdtek. Az ellenzéki politikusok a polgári engedetlenségi akció során összetűzésbe kerültek az MTVA biztonsági embereivel. Egy nyilvánosságra került belső felvételen látható volt, ahogy a földre tepert Varju Lászlót, a DK alelnökét és parlamenti képviselőjét több biztonsági őr is el akarta távolítani az épületből. A felvétel bejárta a nyilvánosságot, a polgári engedetlenségi akció pedig azt mutatta a választók felé, hogy az ellenzéki pártok, így közöttük a DK is elkötelezett az Orbán-rendszer ellen. Bár a bíróság úgy ítélte meg, hogy jogosan tartózkodtak az ellenzéki képviselők az MTVA székházában, az ügyészség mégis nyomozni kezdett Varju László ellen garázdaság és súlyos testi sértés miatt, akit rabosított is a hatóság.

A 2010 előtti kormányzati teljesítményt elismerő, Gyurcsány Ferenc által személyesen is mozgósított aktív választói mag mellett a Demokratikus Koalíció választótáborának bővítését az teszi lehetővé, hogy Orbán-ellenes gyűjtőpárt tud lenni. Ennek oka a DK fentebb már említett, egyszerre baloldali és piacbarát programja, továbbá az, hogy politikusai között baloldaliak és liberálisok is találhatóak, így a komlói bányász milióból érkező Varju László és a piacpárti közgazdász Bauer Tamás. A DK ennyiben kicsit olyan, mint az 1990-es és 2000-es évek MSZP-je, amelyre szavazott az Európa-párti, technokrata felső-középosztályi és a szociális biztonságot igénylő alsó-középosztályi szavazó is. A minden személyi és szakpolitikai megfontolásokat felülíró Orbán-ellenesség lehetőséget teremt támogatókat szerezni az elkötelezett ellenzéki szavazók között, ugyanakkor ez a politika növekedési korlátot is jelent, hiszen nem képes a zsigerből Orbán ellenes szavazókon túl választói támogatottságot nyerni. Az utóbbi választó csoportban Gyurcsány Ferencnek sincs meg az a mozgósítási képessége, inkább demobilizálja a szavazókat, noha ő maga igen aktív a közösségi médiában, ami idővel tompíthatja a személye elutasíthatóságát az egyébként kormányellenes választókban. Nem véletlen, hogy az európai parlamenti választáson elért sikert egy olyan kampány hozta el, amelynek nem a volt miniszterelnök, hanem felesége, Dobrev Klára volt az arca. Maga Gyurcsány Ferenc pedig 2020-as évertékelője után mondta az ATV esti műsorában, hogy ő személyesen nem lenne tagja egy koalíciós kormánynak 2022-ben ellenzéki győzelem esetén.

A Demokratikus Koalíció versenyelőnye a többi ellenzéki párttal szemben, hogy a 2018-as választások után nem kerültek ki a nyilvánosságba jelentős belső konfliktusok. Még 2017-ben lépett át a Momentumba Szarvas Koppány Bendegúz, a DK ifjúsági szervezetének korábbi vezetője, azonban a váltást nem kísérte sértődés vagy üzengetés a sajtóban. A választások után lépett ki Székely Sándor a Demokratikus Koalíció országgyűlési frakciójából, ugyanakkor Székely nem volt tagja a pártnak, a DK listájára, mint Szolidaritás politikusa került fel. A stabilitás egyik oka a párt szigorú szervezeti kultúrája, valamint fontos szerepe van az elkötelezettségnek, a tagok, politikusok fegyelmezettségének. A belső kohéziót erősíti továbbá az a tény is, hogy a DK önmagában pólus az ellenzéki oldalon, ahol az egyes pártokon belül a Gyurcsány Ferencsel való együttműködés az elsődleges konfliktusképző kérdés. Értelemszerűen a Demokratikus Koalícióban ez nem okoz feszültséget, a problémák így jellemzően a párton kívülről érkeznek, és gyakran összefüggésben vannak az ellenzéki belüli domináns pozíció megszerzésével, ami különösen az MSZP-vel szemben jelentkezik látványosan. Az utóbbi konfliktus annyiban nem meglepő, hogy a Demokratikus Koalíciót részben az MSZP-ből kivált politikusok hozták létre, így egyszerre van jelen az ideológiai és szocializációs hasonlóság, valamint a politikai vetélkedés a két párt között. A 2018-cal kezdődő ciklusban emlékezetes ilyen ügy Kiss László és Szaniszló Sándor, a főváros III., illetve XVIII. kerületében 2019. októberében megválasztott MSZP-s polgármesterek átpártolása a DK-hoz. Kisebb jelentőségű konfliktus az önkormányzati választás előtt is létrejött a két baloldali párt között, amikor a szegedi DK kezdetben még nem tudott megegyezni az akkor még MSZP-s Botka László által vezetett ellenzéki összefogással. Szintén az ellenzéki pártok közötti vetélkedés része, hogy a jó európai parlamenti szereplés után a DK Kálmán Olga személyében saját jelöltet állított a főpolgármester-jelölti előválasztás második fordulójára, noha korábban a támogatásáról biztosította Karácsony Gergelyt. Mivel az előválasztás intézményesített, nyílt formáját adja az ellenzéki pártok közötti versenynek, továbbá Karácsony megőrizte közös ellenzéki jelölti pozícióját, Kálmán Olga indítása végül nem okozott nagyobb kárt az együttműködésben.

A személyi ügyek azért is kiemelt jelentőségűek a Demokratikus Koalíció esetében, mert az Orbán-ellenes mozgósítás mellett inkább azokon keresztül mutatja meg magát a párt, mint a szakpolitikai javaslatok segítségével. Hasonlóan a Fideszhez, a DK-ra is jellemző, hogy kiáll megtámadott politikusai mellett. Nem hagyta magára a párt így Gréczy Zsoltot, a DK korábbi szóvivőjét és országgyűlési képviselőjét sem, akit zaklatással vádolt a Mi Hazánk párt parlamenti munkatársa, amellyel kapcsolatban a bíróság azonban később helyreigazításra kötelezte a történetet tálaló Pesti Srácok portált. Gréczy Zsolt végül azért adta vissza a mandátumát, mert privát fotók is kikerültek az internetre. Ezzel kapcsolatban Gyurcsány Ferenc pártelnök úgy nyilatkozott, hogy bár Gréczy „hülyeséget csinált” más formában fogja segíteni a DK-t. Szintén szexuális zaklatással vádolták az önkormányzati kampányban László Imre DK-s országgyűlési

képviselőt, a párt később megválasztott XI. kerületi polgármesterét. Gréczy ügyéhez hasonlóan a László Imrét megvádoló kormányközeli hírportált, az origo.hu-t is helyreigazításra kötelezte a bíróság. A Demokratikus Koalíció a fentebb említett MTVA-ügyben a rabosított Varju László mellett az ügyészség épülete előtt tüntetést is szervezett, amelyen felszólaltak más pártok politikusai is. A legnagyobb politikai kockázatot azonban a korábban adócsalás, magánokirat-hamisítás és számviteli fegyelem megsértése miatt elítélt Czeglédy Csaba szombathelyi MSZP-s önkormányzati képviselő melletti kiállítás jelentette. Czeglédyt 2017-ben vádolták meg bünszervezetben elkövetett adócsalással. A DK 2019-ben európai parlamenti listájának utolsó helyére tette fel Czeglédyt, aki ezzel ideiglenesen mentelmi jogot kapott. Az önkormányzati választásokon végül nem a helyi összefogás jelöltjeként, hanem függetlenként indult és nyert egyéni mandátumot.

A CIKLUS MÁSODIK FELÉNEK KILÁTÁSAI

A Demokratikus Koalíció egyértelmű győztese volt az ellenzéki oldalon az európai parlamenti választásoknak. A Fidesz után a második legnagyobb pártként erősebb pozícióból vehetett részt az ellenzéki együttműködésben az önkormányzati választásokon. Az önkormányzati választásokon azonban mégis az MSZP szerezte meg a legtöbb polgármesteri és képviselői helyet az ellenzéki pártok között. A DK láthatóan elindult azon az úton, ahol megszerezhetik a legnagyobb támogatottsággal bíró ellenzéki párt címét, aminek kedvez, hogy egy jól beazonosítható választói szegmenst, a nagyvárosiakat és az idősebb korosztályt szólítják meg. A 2018-as ciklusban ugyanakkor a DK nyit kifejezetten a fiatalok felé, akiknek Gyurcsány Ferenc külön fórumokat tartott. A pártelnök jelenléte a közösségi médiában, lezser, tornacipős stílusa is a fiatalabb korosztálynak szól. A növekedés korlátja lehet azonban, ha a többi ellenzéki párttól kívánnak további politikust elcsábítani. A rövid távú gyarapodás ugyanis az akadály lehet annak, hogy a Gyurcsány Ferenc által is gyakran hangoztatott közös ellenzéki lista jöjjön létre, mivel az ellenzéki pártok tarthatnak saját identitásuk és szervezetük feloldódásától az összefogásban.

Az ellenzék sikerében fontos tényező lehet, hogy a DK mennyire tartja szem előtt azt, hogy a mögöttük álló tábor nem fedi le a teljes ország népességét, és beágyazottságuk kisebb településeken nem közelíti meg az MSZP ismertségét. Ez pedig létfontosságú lehet a többség megszerzéséhez mindamelllett, hogy az esetleges konfliktusok külön indulásokat okozhatnak, ami szintén nagyban veszélyeztetheti a kormányváltás lehetőségét. Ha a Demokratikus Koalíciónak az a törekvése, hogy támogatókat, választókat a többi ellenzéki párt, elsősorban az MSZP kárára szerez, az a közös induláshoz elengedhetetlen kölcsönös ellenzéki bizalom és a politikai cselekvéshez szükséges kollektív identitás kialakulását lehetetleníti el. Az önkormányzati választások tanulsága ugyanakkor az, hogy az ellenzéki választókat az Orbán-kormány leváltásának lehetősége és nem az egyes pártok önálló szervezeti és ideológiai érdekei

mozgósítják. Az ellenzéki pártok 2019-re belátták, hogy Gyurcsány Ferenc nélkül nem lehetséges választást nyerni 2022-ben, nem tisztázott azonban, hogy vele sikerülhet-e.

PÁRTOK FÉLIDŐBEN

MOMENTUM

2020

BEVEZETÉS

A Momentum, mint politikai mozgalom, 2017-ben tűnt fel az országos politikában, a NOLimpia kampánnyal, melynek célja a 2024-es olimpiai játékokra való magyar pályázat felülvizsgálata volt, népszavazásra bocsátva a kérdést. A párt alapító tagsága főként fiatalokból állt, akik generációs váltást szerettek volna elérni a politikában. Többük azért jött haza külföldről, hogy a politikai életben részt vegyen. Leginkább centralista, liberális álláspontot képviselnek az egyes kérdésekben, bár az utóbbi jelzót sokáig nem használták magukra. A sikeres NOLimpia kampány után az eredeti céloknak megfelelően pártot alapítottak, majd több vezetőségi tag lecserélődött és országos struktúrát építettek ki. A 2019-es európai parlamenti választás jelentette számukra az áttörést, ennek következtében támogatottságuk beérte a DK, a Jobbik és az MSZP szintjét.

VÁLASZTÁSI EREDMÉNYEK, NÉPSZERŰSÉGI ADATOK

A frissen alakult párt a 2018-as országgyűlési választásokon mérettette meg magát először. Pár stratégiai kerületet leszámítva, ahol visszahívták jelöltjüket, hogy az esélyes ellenzéki jelöltet támogassák (ilyen volt Székesfehérvár, a fővárosi I., valamint XVIII. kerület), önállóan indultak a választásokon. Nem sikerült mandátumot szerezniük sem listán, sem egyéniben, azonban ők lettek a legerősebb parlamenten kívüli párt 3,16 százalékos eredménnyel. Ez az eredmény azért is fontos, mert így nem kellett visszafizetniük a kampánytámogatást, illetve állami párttámogatásban is részesülnek a 2018-2022-es ciklusban.

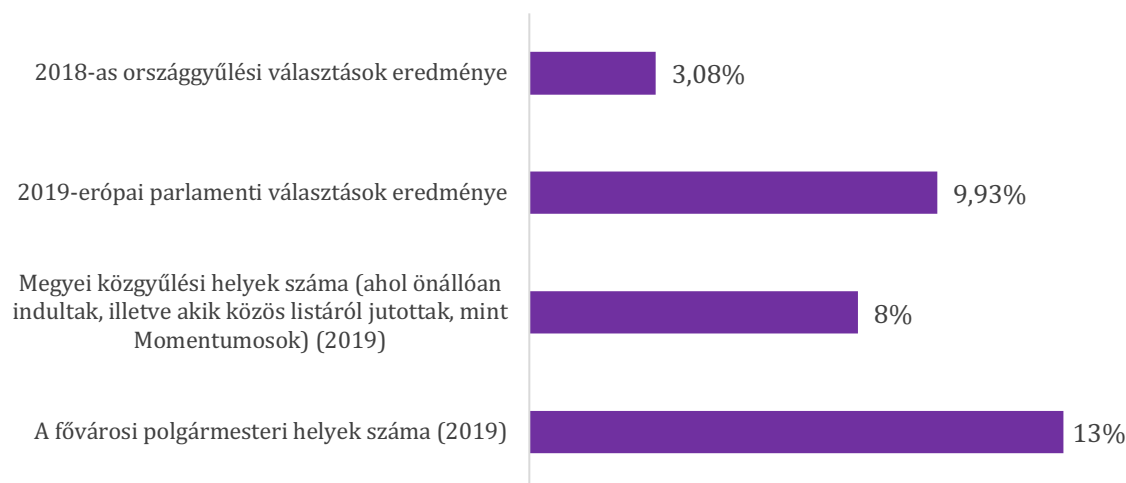
Az európai parlamenti választásokon nem csupán tovább tudták növelni szavazóik számát, hanem az előzetesen várt 4-6 százalékot is jóval felülmúlták: 344 512 szavazattal, amely 9,93 százalékos eredményt jelentett. Ezzel ők lettek a harmadik legerősebb párt, és Cseh Katalin és Donáth Anna személyében két képviselőt küldhettek Brüsszelbe. Ez az eredmény nem csak azért volt meglepetés mert a párt mindössze két és fél éve volt jelent az országos politikában, hanem azért is, mert a választás napjáig még az egy mandátum is kétséges volt.

A jó eredmény azt is igazolta, hogy a Momentumnak van esélye az őszi önkormányzati választáson. Ezért, az előzetes nyilatkozataikkal ellentétben, mégis állítottak jelöltet az ellenzéki főpolgármesteri előválasztás második fordulójára. Kerpel-Fronius Gábor végül 9800 szavazatot kapott, amellyel a harmadik lett az előválasztáson, de a Momentum megmutatta, hogy releváns politikai szereplő, aki bele tud szólni az ellenzéki térfél formálásába.

A 2019-es önkormányzati választásokon kevés jelöltet indítottak a fővárosban és a megyei jogú városokban, azonban jó eredményeket sikerült elérniük. Budapesten az előzetes megegyezések alapján végül négy kerületben állíthattak polgármester-jelöltet, amiből háromban nyerni is tudtak: a IV. kerületben Déri Tibor, a VI. kerületben Soproni Tamás, illetve a VIII. kerületben Pikó András lett a polgármester. Utóbbi bár hivatalosan függetlenként indult és győzött, azonban az indulását a Momentum tette lehetővé és jelenleg is a Momentum frakciójában ül a fővárosi közgyűlésben. A negyedik jelölt, Havasi Gábor a kompenzációs listán szerzett mandátumot, így a Momentum fővárosi frakciója jelenleg négy fős.

A közgyűlés megalakulásakor Karácsony Gergely Kerpel-Fronius Gábort jelölte az „okosvárosért és részvételiségért” felelős főpolgármester-helyettesévé. Ez a kinevezés jó példa arra is, hogy az ellenzéki oldalon a több párttal egyenrangú szereplő lett a Momentum Mozgalom.

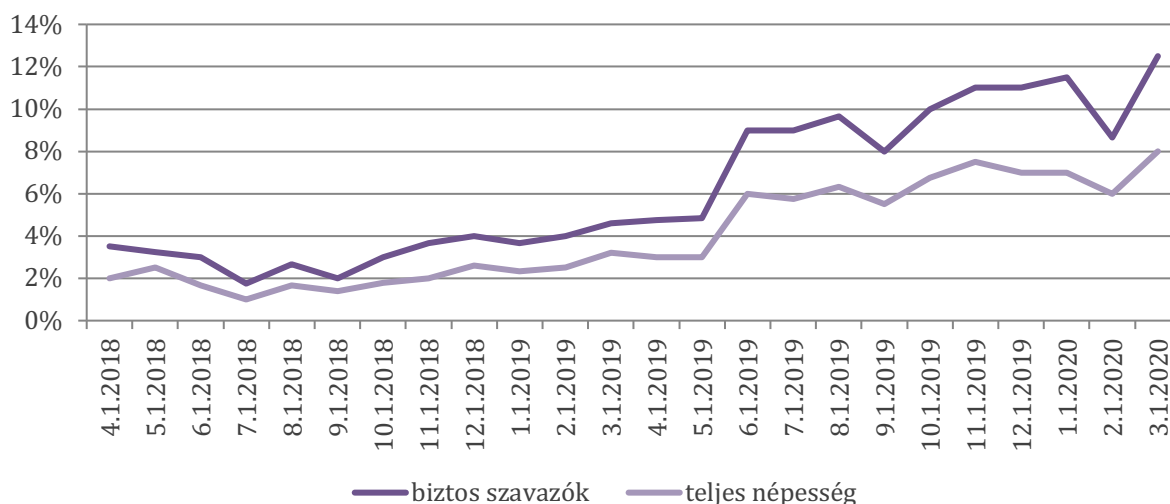
A Momentum választási eredményei

1. ábra (forrás: valasztas.hu)

A fővároson kívül, a megyei jogú városokban a Momentumnak nem volt egyetlen jelöltje sem. A megyei közgyűlésekben a párt összesen a helyek 8 százalékát szerezte meg, ezzel a harmadik legerősebb ellenzéki erő lett a DK és a Jobbik mögött, illetve a Fidesz-KDNP-n és a DK-n kívül csak a Momentumnak sikerült minden megyében elérni az 5 százalékos küszöböt. Bár négy megyében is közös listán indult egy vagy több ellenzéki párttal (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Komárom-Esztergom, illetve Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben), és ezek több mandátumot is szereztek, a Momentumnak csak két képviselője jutott megyei képviselői helyhez ezekről a listákról (Popovics Judit Komárom-Esztergomban és Kovács József Borsod-Abaúj-Zemplénben). Azonban, ha nem vesszük figyelembe a közös listákat, akkor a Momentum lett a legerősebb párt összesítve a megyei közgyűlésekben. A legjobb eredményt Pest megyében érte el, ahol kilenc képviselőjük lett, ezzel pedig legerősebb ellenzéki párt lettek a közgyűlésben.

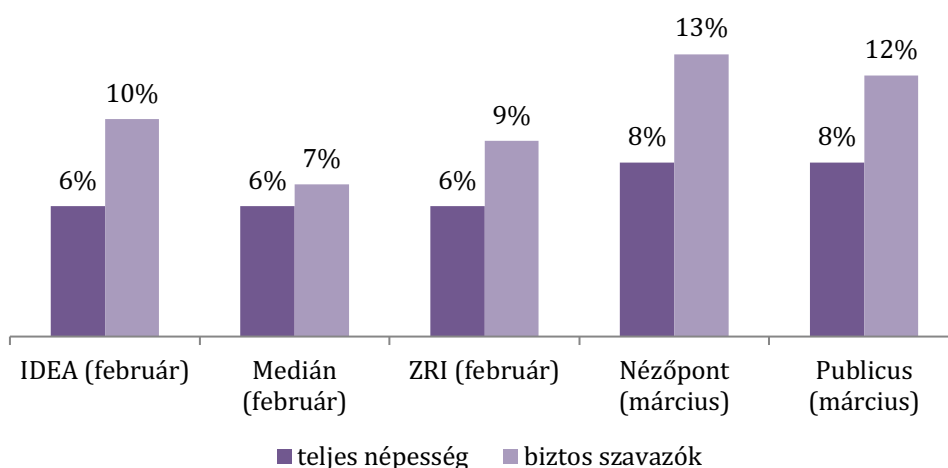
A Momentum népszerűsége

2. ábra (forrás: kozvelemenykutatok.hu)

A közvélemény-kutatások átlagát megvizsgálva (2. ábra) azt tapasztalhatjuk, hogy kisebb visszaesések ellenére a választások óta növekvő tendenciát mutat a párt népszerűsége. Külön kiemelendő az EP-választások után látható áttörés, amikor a teljes népesség körében megduplázták népszerűségüket. Mivel nem csak a pártnak ért fel győzelemmel ez az eredmény, hanem a közvélemény is így értékelte a teljesítményüket, nem csoda, hogy többszörösére nőtt a táboruk. Bár a nyári és az őszi időszak, az önkormányzati választások elsősorban nem a Momentumról szóltak, ennek ellenére is szignifikánsan tudott növekedni támogatottságuk.

A Momentum népszerűsége 2020. február-márciusban

3. ábra (forrás: kozvelemenykutatok.hu)

ÜGYEK, SZAKPOLITIKAI KEZDEMÉNYEZÉSEK

Az országgyűlési választások után a mozgalmi arculatát szerette volna kiemelni a Momentum. Ennek érdekében tüntetéseket szerveztek, országjárásba kezdtek és tovább bővítették a helyi ügyeket felkaroló és megoldani kívánó „Cselekvés köreit”. Ez kezdetben sikeres volt, látható megmozdulásokat szerveztek és az országjárásuk is átlépte az országos média ingerküszöbét. A választások után sikeresen duplázták meg tagságát a párt, amely tovább segítette az országos hálózatuk kiépítését.

A kedvező eredményeket kihasználva a párt alig pár hónappal a választások után tüntetést szervezett az MTA-t érintő átalakítások ellen és a tudományos szabadság védelmében. Az esemény 2018. június 21-én került megrendezésre több száz, leginkább fiatal résztvevővel. Később ezt a témát a többi ellenzéki párt is támogatni kezdte, illetve az MTA maga szervezett tüntetéseket, így a Momentum, mint kezdeményező elvesztette a tematizációs képességét.

2018 nyarán szinte teljesen eltűntek a közbeszédből, saját tisztújításukkal voltak elfoglalva, csak az év őszén tettek új javaslatokat. Ekkor újra az aktivizmusra helyezték a hangsúlyt és a fiatalok bevonása volt az elsődleges cél (egyetemi akciók, „Dumbledore-serege”, „Jövőképző” kurzusok). Több összellenzéki akcióba is beálltak: közös tüntetéseken vettek részt

(CEU, MTA, október 23.), gyűjtötték aláírást az Európai Ügyészséghez való csatlakozás ügyében. A CEU-ügy kapcsán saját és közös tüntetéseket is szerveztek, amelyen pár ezer ember vett részt.

Novemberben egyedi kampányeszközt vetett be a párt: nemzetközi pártszövetségük, az ALDE, amely ebben a hónapban vette fel őket soraik közé, egyedi, Magyarországgal foglalkozó mozgóplakátot készített, amelyet magyarra is lefordították a Momentum számára. A plakáton, amely egy kocsihoz van rögzítve, Orbán Viktor szerepel negatív kontextusban, a korrupciót középpontba helyezve. A kocsi az ország hét nagyvárosát járta be egy hónap alatt. Bár egyedi megoldás volt, nagyobb sikereket nem tudtak elérni vele, sem lokálisan, sem az országos médiában. A hazai média már foglalkozott az ügygel, amikor az ALDE külföldön kampányolt a kocsival, sok újdonság nem volt ebben az akcióba, a párt nemzetközi beágyazottságának viszont jót tett a kampány átvétele.

A 2018 decemberében kezdődő és egészen 2020 februárjáig eltartó, túlóratörvény-ellen szervezett tüntetéseken a Momentum is részt vett a többi ellenzéki párttal együtt. Itt több prominens tagjuk (Fekete-Győr András, Donáth Anna) is füstbombákat, görögtüzet akart használni, ezzel is radikalizálva a tüntetést. Többük ellen eljárás is indult, sőt, Donáth Annát, az akkori EP listavezetőt őrizetbe is vették egy éjszakára. Ez a radikalizmus később hozzásegítette a Momentumot a sikeres EP-kampányhoz 2019 tavaszán.

Az MTVA székházába nem tudtak bemenni felolvasni az ellenzék 5 pontját, lévén nincs Országgyűlési képviselőjük, azonban a tüntetőkkel maradtak végig és szónoklatokat intéztek a tömeghez, amíg az ellenzéki képviselők bent voltak. A téma kapcsán az összes tüntetésen képviseltették magukat, próbálták bevonítani a fiatalabbakat a megmozdulásokra.

2019-ben a közös tüntetések folytatásán kívül saját kampányt is indítottak az EP választásokra, ahol a párt önállóan indult. A kampány az ún. „Soros-kampány” mintájára jött létre, a plakátokon azonban Orbán Viktor és Mészáros Lőrinc szerepeltek. Az akció lényege az volt, hogy a szerintük fontos kérdésekkel, mint a korrupcióval és az egészségügy helyzetével foglalkozzon inkább a közvélemény. Központi szerepet kapott a kampányban még a közmédia kérdése is. A Momentum minden megjelenési idejét a közmédiában arra használta fel, hogy kritikát fogalmazzon meg annak működésével szemben.

A kampány sikerességének egyik oka az egyszerű, lényegre törő üzenetében keresendő: a párt könnyen értelmezhető Európa-párti üzenetet fogalmazott meg, amely reflektált arra, hogy az Európai Unió fontos Magyarország számára, hogy az Unión belül reformokra van szükség, illetve arra is, hogy a hazai problémákra európai választ kell adni, hisz a társadalom számára legfontosabb kérdésekbe szeretne volna bevonni az Európai Uniót (oktatás, egészségügy, munkahelyteremtés). Ezzel a kampányukkal olyan embereket is meg tudtak szólítani, akik alapvetően nem gondolják fontosnak az EP-választást, azonban lényegesek számukra azok, az alapvetően nemzetállami hatáskörbe tartozó témák, amelyeket a Momentum beemelt a programjába.

A másik érdeme a kampánynak a stratégiájuk kitartó követése volt: a párt nem merült bele a napi politikai csatározásokba a kampány alatt, nem helyezte át annak súlypontját, hanem végig a saját üzenete mellett maradt, amelyet egyszerű, mindenki által látható felületeken osztott meg: a Facebook és a személyes kampányolás is nagy szerepet kapott.

A sikerhez a karakteres kampányon és a jól megfogalmazott üzeneteken kívül a pártszövegségük is hozzájárult: az ALDE kiemelt figyelmet fordított a pártra. Ennek keretében Cseh Katalin az összeurópai kampányba is bekerült, valamint Guy Verhofstadt, a liberális pártszövetség frakcióvezetője is kampányolt Magyarországon. A pártcsalád azért fontos a kampány szempontjából, mivel ehhez a csoporthoz kötik az emberek azokat a reformötleteket, amelyek az Uniónak új lendületet szeretnének adni. Éppen ezért a velük való kampány azt mutatta, hogy a Momentum az EP-ben képes lesz fellépni a Fidesz ellen, valamint hiteles Európa-párti politikát fog folytatni.

Fontos téma volt a Momentum Európai Parlamentben betöltött szerepe. A két képviselő, Donáth Anna és Cseh Katalin kifejezetten aktív szerepfelfogásban kezdték meg munkájukat az EP-ben. Cseh Katalint a liberális frakció alelnökének is megválasztották, Berg Dánielt pedig a liberális párt alelnökévé. A fő téma leginkább a Fideszhez való viszony volt itt is: a politikusok nem szavazták meg ugyanis azokat az Uniós tisztségviselőket, akiket a Fidesz jelölt, Trócsányi László és Várhelyi Olivér ellen is kampányoltak, hogy ne kapják meg a számukra kijelölt portfóliót.

A Momentum kommunikációjával kapcsolatban fontos kiemelni továbbá a határon túli kérdéseket, illetve a közösségi média szerepét. A Momentum megalakulása óta próbált a külföldi magyarok felé is nyitni, szerte a Kárpát-medencében. Kezdetben csak az országjárásukat bővítették ki határon túli helyszínekre is, azonban az ALDE-hez való csatlakozásuk és különösen az EP-választások után új lendületet vettek és stratégiát váltottak. A párt prominens személyei a szomszédos országok belpolitikájában is kampányoltak, azonban nem a helyi magyar pártok mellett. Fekete-Győr András a román elnökválasztásban, Donáth Anna pedig a szlovák Progresszív Szlovákia párt mellett mondott kortesbeszédet. Mindkét felszólalásban az volt az újdonság, hogy a Momentum politikusai olyan politikát támogattak, amely szerintük háttérbe szorítja a nemzetiségi törésvonalat az országban, helyette pedig az ország egészét érintő kérdésekkel foglalkozik, függetlenül attól, hogy milyen származású polgárt érint. Ez megosztó téma, hisz sokan gondolják úgy, hogy ha van magyar nemzetiségi párt vagy jelölt egy választáson, akkor őt kell támogatni mindenekelőtt, függetlenül az ideológiai kérdésektől. A Momentum viszont úgy gondolkodott, hogy az egész országot érintő kérdésekben az általuk támogatott pártok jelentik a legjobb opciót és az ő megválasztásukkal a magyarság helyzete is javulni fog.

A másik jelentős kommunikációs eszköz a közösségi média volt a 2018 utáni időszakban. A két EP képviselő, Cseh Katalin, de különösképp Donáth Anna a szokásos platformokon túl (Facebook, Youtube, esetleg Twitter) az alternatív felületeket is használják, például a Redditet, vagy mém oldalakat. Bár viszonylag kevés ember van fent aktívan Magyarországon ezeken a

platformokon, ezek használata azonban leginkább a fiatalok megszólítását jelenti, amely a Momentum egyik fő célja. Használatuk egyelőre nem tűnik kifizetődőnek, azonban hosszú távon erős pártidentitást hozhat létre a rendszeres felhasználókban.

KONFLIKTUSOK, PROBLÉMÁK

Az új pártokra jellemző, hogy elutasítják a teljes politikai elitet és a bevett politikai pártokat. A Momentum is kezdetben egyenlő távolságot kívánt tartani az ellenzéki pártoktól és a Fidesz-KDNP-től is. A 2018-as választás előtti együttműködés az ellenzéki oldalon az egyenlő távolság elvének feladását jelentette, ami érthető módon konfliktusforrás volt a párton belül. Nagy előrelépés volt azonban számukra, hogy a megalapításuktól számított első évekhez képest a belső, személyi és hatalmi konfliktusok már nem jellemezték a 2018-2019-es éveiket.

A választások után 2018-ban az egyik legfontosabb konfrontációja a pártnak az Állami Számvevőszékkel volt. Az ÁSZ a választások után, októberben felfüggesztette a párt állami támogatását, ugyanis érvelésük szerint nem kapták meg a szükséges kampányelszámolásokat. Ezt később tisztázták, de 2019 januárjában újra felfüggesztette a kifizetéseket az ÁSZ, arra hivatkozva, hogy tisztességtelen előnyhöz jutott a párt a választásokon. Végül február végére ezt a felfüggesztést is eltörölték, azonban a hatósági eljárást ez a döntés nem zárta le. Ehhez kapcsolódóan az is beárnyékolta a párt pénzügyeit, hogy egyes feltételezések szerint a kampány során a párttagokhoz közeli cégekhez kerültek a kampánypénzek. Bár ezt nem bizonyították, és az ÁSZ eljárás is megszűnt a párt ellen, 2019 februárjában lemondott Győrffy Zoltán, a párt Pénzügyi Bizottságának elnöke, arra hivatkozva, hogy a párt „nem érett egy teljes pénzügyi átvilágításra”, amely előtt akkor állt. Bár az indoklás erősen megkérdőjelezhető, főleg annak tudatában, hogy a párt végül sikeresen elszámolt a pénzekkel és sikeres kampányt vitt végig az európai választások során, a közvélemény felé tovább erősítette azt az álláspontot, hogy a párt fiatal, éretlen még a politizálásra, nem képes ekkora felelősséggel megbirkózni.

A Momentum az országgyűlési választások után gyorsan újragondolta a kapcsolatát az ellenzékkel, úgy határoztak, hogy nyitottabbak lesznek a velük való összefogásra. Ennek tükrében az önkormányzati választásokon ők is részt vettek a fővárosi kerületekről szóló egyeztetéseken, amely végén öt kerületet kaptak, realisan az akkori erejükhöz képest. Ezt a megállapodást az európai parlamenti választások után sem mondták fel, vagy kérdőjelezték meg, mindössze a főpolgármesteri előválasztásnál állítottak jelöltet, amelynek a lehetőségét még 2019 elején elvetették hivatalosan is. Ez végül az előválasztás előnyére vált, így nem lett konfliktus a pártok között.

Nagyobb volt a probléma a IX. kerületben, amelyben az előzetes megbeszélések alapján a Momentum jelölhetett volna közös ellenzéki polgármestert, akik Jancsó Andrea helyi képviselőt indították volna. A kerület egy másik ellenzéki képviselője, Baranyi Krisztina az LMP és az MKKP

támogatásával azonban szintén el akart indulni a választásokon. Hosszas megbeszélések és csörték után végül augusztusban előválasztást tartottak a kerületben, ahol Baranyi fölényesen nyert, ezzel a Momentum elvesztette a lehetőségét, hogy az ő jelöltje indulhasson közös polgármester-jelöltként.

Az igazi konfliktusok a sikeres önkormányzati választások után jöttek létre a Momentum és a többi ellenzéki párt között. A momentumosok többször ki akarták fejezni, hogy bár a közös ellenzéki munka mellett vannak, egyes személyektől és ügyektől el kell távolodniuk. Pesterzsébeten a párt helyi frakciója a választások után 2 héttel felbontotta az együttműködést az MSZP-DK által fémjelzett városvezetési koncepciók miatt, illetve a kistérségi önkormányzati képviselő videósorozatot kezdett a helyi korrupcióról, amelynek egy jelentős része az MSZP-hez kapcsolódik a felvételek alapján.

A CIKLUS MÁSODIK FELÉNEK KILÁTÁSAI

A Momentum jelenleg az öt százalékos küszöb felett mért, stabil támogatottsággal és népszerű politikusokkal rendelkező párt. Az Országgyűlésben ugyan nincsenek jelen, azonban az EP-ben két képviselőjük (Cseh Katalin és Donáth Anna), a fővárosban három polgármesterük (két párttag, Déri Tibor és Soproni Tamás, valamint Pikó András), egy fővárosi képviselőjük (Havasi Gábor), valamint egy főpolgármester-helyettesük (Kerpel-Fronius Gábor) van, ami biztos alapot tud jelenteni nekik a növekedéshez.

A párt jelenleg két stratégiát próbál követni: egyrészt a helyi szervezeteiket erősíteni, másrészt a nemzetközi szintéren kívánnak releváns szereplőként feltűnni. Előbbi nem újdonság: a párt minden nagyobb eredménye után országjárásba kezdett, hogy minél több tagot tudjon toborozni, eddig váltakozó sikerrel. A ciklus közepén is folyik az országjárás a népszerű politikusokkal és az ifjúsági tagozatukkal, azonban annak a nyilvánosságban nem látszik látványos eredménye, nem voltak saját országos programjaik, csak helyi szinteken jelentek meg. A helyi építkezés ugyanakkor a tábor megszilárdítására is alkalmas, nem csak annak növelésére, de az eredményeket csak hosszútávon lehet igazán érzékelni majd.

A nemzetközi befolyás növelése a sikeres EP-választások után vált a párt számára prioritássá: bár addig is voltak nemzetközi kapcsolataik, próbálták saját kapcsolatrendszerét építeni, de az EP-mandátumokkal lett tényleges erejük az Unióban. Két képviselőjük, Donáth Anna és Cseh Katalin továbbra is sokat szerepel a hazai közéletben is, folyamatosan mutatva brüsszeli munkájuk sikerességét. Az uniós stratégia két szempontból is fontos lehet: egyrészt a párt fel tudja mutatni, hogy nemzetközileg is elfogadott, kompetens entitás, másrészt a kinti szereplésük kiemelésével tudják kompenzálni azt a hátrányukat, ami a nemzeti parlamentben való megjelenési lehetőség hiányából adódik. Az európai munkájuknak már nemzetközi elismerései is vannak, hiszen Cseh Katalint a Politico 2020 „20 legígéretesebb képviselője” közé

sorolta, míg Donáth Annát a The Parliament Magazine jelölte a „Legjobb közösségi médiát felhasználó képviselő” kategóriában az év képviselője díjra.

Fontos, hogy még mindig a Momentumnak van a legfiatalabb tagsága. Bár az elmúlt időben nyitottak az idősebb korosztályok felé is, amire jó példa Kerpel-Fronius Gábor indítása Budapesten, alapvetően továbbra is a fiatal, új generációs párt képét mutatják. Ezt egyrészt próbálják az előnyükre is fordítani, azonban problémás pont lehet, hogy fiatalságukat sokan a tapasztalatlansággal kapcsolják össze, ami miatt kevesebben szavazhatnak rájuk a bizonytalan szavazók közül. A következő évben azt a képet kell alakítaniuk, hogy sikeresen tudják megfogni a fiatalokat, de mégis tapasztalatot tudjanak sugározni az idősebb korosztályok felé is.

Fontos kérdés lesz a személyi állomány a párton belül: a sikeres önkormányzati és EP-választás után ugyanis a párt több országosan ismert képviselője valamilyen pozíciót töltött be akár itthon, akár Brüsszelben. Emiatt a 2022-es választásokra új embereket kell felépíteniük, akiket sikeresen indíthatnak az ellenzéki előválasztáson, hogy minél több jelöltjük lehessen. Kérdéses továbbá a miniszterelnök-jelöltjük is. Jelenleg a párt prominens tagjai közül egyedül Fekete-Győr Andrásnak nincs hivatala a párton kívül, igaz ő a legújabb kutatások szerint igen népszerű mind országosan, mind az ellenzéki szavazók körében. Viszont fontos kiemelni, hogy ez a jó eredmény azért is jöhetett létre, mert sok kormánypárti semlegesnek tartja őket.

Végül lényes a párt önmeghatározásának kérdése is: az elmúlt években többször is előkerült, hogy vajon milyen pártnak lehet mondani a Momentumot. Hivatalosan centrista pártként szokták meghatározni magukat, sokszor generációs pártként hivatkoznak rájuk, az európai pártcsaládjuk, az ALDE liberális politikát követ, a párt tagjai között pedig találhatunk baloldali gondolkodásútól kezdve, piacpárti liberálison át, polgári értékeket való személyig sokféle beállítottságú embert. Ez a sokszínűség rövidtávon okozott pár nézeteltérést a párton belül, azonban a sikerek hatására háttérbe kerültek az öndefiníciós kérdések.

A sikeres politizáláshoz, a párthű, magiszavazók táborának kiépítéséhez elengedhetetlen lesz az, hogy a következő években közös nevezőt, saját, kiforrott identitást építsenek maguknak, hogy hosszútávon is sikeresek tudjanak lenni. A ciklus második felének legnagyobb kihívása kétségtelenül az lesz, hogy minimális konfliktusok árán tudják újra definiálni magukat, hogy az a tagság egészét magába foglalja, ne legyen túl általános ahhoz, hogy a többi párttal összetéveszthetővé tegye őket, valamint a választók is el tudják őket határolni a többi ellenzéki párttól, tudják értelmezni a pártot, mint érték-, és érdekközösséget.

PÁRTOK FÉLIDŐBEN

JOBBIK MAGYARORSZÁGÉRT MOZGALOM

2020

BEVEZETÉS

A magyar pártok közül talán a Jobbik számára volt a legeseménydúsabb az elmúlt két év. A 2018-as országgyűlési választások során még a legerősebb ellenzéki pártként szerepelhetett a Jobbik, 2019 májusában az eredmények alapján azonban már csak egy képviselőt küldhettek Brüsszelbe. Támogatottságuk csökkenése mellett rengeteg belső konfliktussal is meg kellett küzdeniük, több politikusuk elhagyta a Jobbikot, néhányan közülük egy új pártot is megalapítottak. A személyi kérdések összefüggtek elvi kérdésekkel is, a párt jelenlegi vezetése elutasítja a pártra korábban jellemző szélsőséges nézeteket. A korábbi távolságtartás a Jobbik és a baloldali, liberális pártok között jelentősen enyhült, az önkormányzati választáson már együttműködtek a pártok. Az együttműködés, a közös jelöltek indítása bizonyított októberben, az eredmények láttán a 2022-es parlamenti választásra is együtt készülnek az ellenzéki erők, még ha jelenleg nem is tisztázott minden részlete a közös indulásnak. A Jobbik új vezetése számára is kihívás ugyanakkor, hogy a

liberális és baloldali pártokkal való együttműködés mellett megőrizze saját identitását és ne erodálódjon tovább szavazótáborra.

VÁLASZTÁSI EREDMÉNYEK, NÉPSZERŰSÉGI ADATOK

A 2018-as országgyűlési választáson a Jobbik egyszerre veszített és nyert: míg a kormányváltást nem sikerült véghez vinni és a várakozásoknál gyengébb eredményt ért el, az ellenzéki pártok közül a legjobb eredménnyel zárhatta a választási kampányt. A listás szavazatok tekintetében körülbelül 7 százalékponttal ért el jobb eredményt a MSZP-Párbeszéd közös lista előtt: a pártlistás szavazatok 19,2 százalékát, a hazai szavazatoknak pedig 19,8 százalékát szerezte meg a Jobbik.

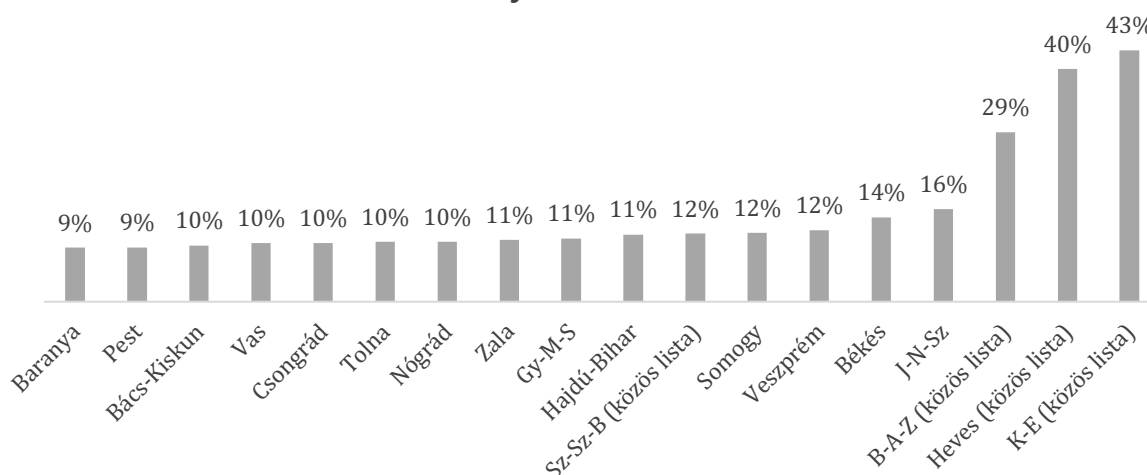
A mandátumok számát tekintve a Jobbik 26 fővel képviseltethette magát az Országgyűlésben. Ebből a 26 helyből mindössze 1 volt egyéni választókerületben elnyert mandátum, ez pedig a Pintér Tamás, jelenlegi dunaújvárosi polgármester által megnyert Fejér megyei 4. OEVK, melyet az önkormányzati választás eredménye miatt kiírt időközi választáson ismét a Jobbik által delegált jelölt az ellenzéki együttműködés további pártjainak támogatása mellett tudott megnyerni. Kálló Gergely 29 százalékos részvétel mellett a szavazatok 56 százalékát szerezte meg.

Az Európai Parlamenti választásokkal kapcsolatban elkerülhetetlen a DK és a Jobbik eredményeinek összehasonlítása, ugyanis abban a nagyjából egy évben, ami az országgyűlési választás és az EP választás között eltelt, a két párt szavazatarányai szinte ugyanolyan mértékben változtak, csak épp ellentétes irányban. Míg a DK épphogy bejutott a Parlamentbe 2018-ban, az EP választáson első helyen végzett az ellenzéki pártok között 16 százalékkal. A Jobbik pedig 2018-as, körülbelül 20 százalékos eredményéhez képest csak 6 százalékot ért el tavaly májusban.

Az önkormányzati választások napját már főpolgármester-jelölt nélkül várta a Jobbik, ugyanis Puzsér Róbertet végül mégsem támogatták, és Karácsony Gergely mögé sem álltak be támogatóként. Így bár főpolgármesteri szinten nem, polgármesteri szinten viszont állított jelölteket a Jobbik, mindazonáltal a budapesti kerületek jelentős részében nem szállt versenybe a párt. Önálló jelöltjük mindössze az V. kerületben (Losonczy Pál) és a X. kerületben (Tubák István) volt, a XXIII. kerületben pedig további ellenzéki pártokkal együtt indították Bereczki Miklóst.

A megyei jogú városokban már aktívabban vett részt a polgármester-választáson a Jobbik, jellemzően az ellenzéki együttműködés részeként. Négy városban indult Jobbikhoz kötődő jelölt, ketten el is nyerték a polgármesteri címet (Dunaújváros – Pintér Tamás; Eger – Mirkóczki Ádám). Kecskeméten (Lejer Zoltán) és Debrecenben (Kőszeghy Csanád Ábel, ő azóta kilépett a Jobbikból) nem tudtak nyerni a jelöltek a kormánypártokkal szemben.

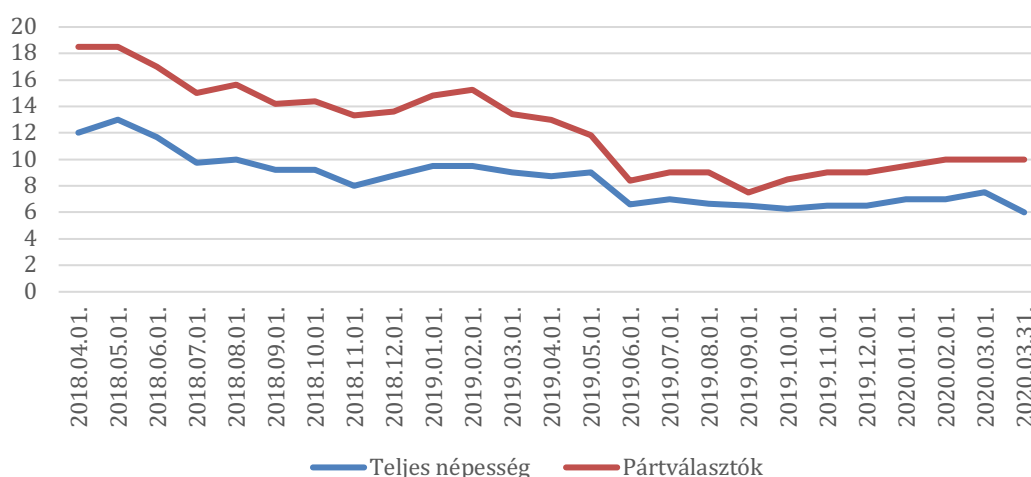
A Jobbik megyei listás eredményei a 2019-es önkormányzati választásokon

1. ábra (forrás: valasztas.hu)

A megyei listákon a Jobbik 10 százalék körüli eredményt ért el. Kiemelendő, hogy négy helyen közös listát állítottak, ebből Szabolcs-Szatmár-Bereg megye esetén csak egy párttal, a Momentummal közösen indultak. Önálló listával legjobb eredményét a párt Jász-Nagykun-Szolnok megyében szerezte (16 százalék). Fejér megyében nem sikerült listát állítania a Jobbiknak. Elmondásuk szerint ezt egy szervezési hiba okozta: a székesfehérvári és a dunaújvárosi kampány mellett nem szántak elég időt a megyei listához szükséges aláírások gyűjtésére.

A Jobbik népszerűsége

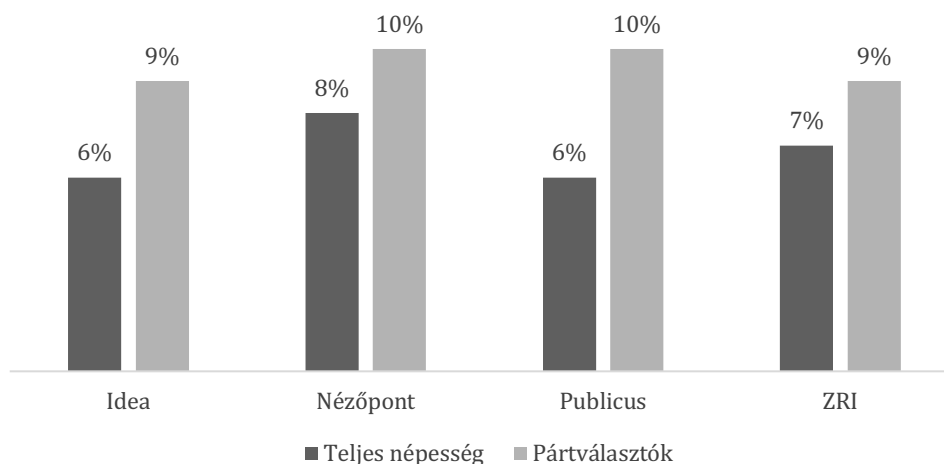

2. ábra (forrás: kozvelemenykutatok.hu)

A Jobbik népszerűsége az elmúlt két évben egyre inkább apadni kezdett, némi növekedés a 2019-es év elején volt látható, ez a rabszolgaörvénnyel szembeni kiállásokkal lehet összefüggésben. Az EP választás környékén már jelentősen megcsappant a Jobbik szimpatizánsainak aránya, az elmúlt néhány hónapban ez a csökkenő tendencia megállt, a pártválasztók körében körülbelül 10 százalék környékén stagnál a párt támogatottsága. Érdeemes megjegyezni, hogy a párt változása

ellenére a támogatottságuk területi eloszlása nem nagyon változott: továbbra is inkább északkelet-Magyarországon (Jász-Nagykun-Szolnok, Heves), valamint az ipari munkásság régióiban, így Dunaújvárosban népszerű a párt, míg Budapesten gyenge eredményeket érnek el.

A Jobbik népszerűsége 2020. márciusban

3. ábra (forrás: kozvelemenykutatok.hu)

ÜGYEK, SZAKPOLITIKAI KEZDEMÉNYEZÉSEK

A Jobbik elmúlt időszaka több okból kifolyólag sem volt alkalmas arra, hogy jelentős energiát tudjon fordítani a párt különböző szakpolitikai ügyek kezdeményezésére, felkarolására. Egyrészt, ahogyan a többi pártot is, és elsősorban az ellenzéki pártokat, lefoglalta a választásra való készülődés, a kampány. Az önkormányzati választásokra rengeteg kérdéssel találta szembe magát a párt az együttműködést illetően. Ahogyan formálódott a közös ellenzéki indulás, a Jobbik sorsa is folyamatosan változott: míg egy ideig úgy volt, hogy a főpolgármester-választáson Puzsér Róbertet fogják támogatni, a jelölt előválasztásból való kiugrása után a Jobbik kihátrált mögüle, és bár Karácsony Gergelyt sem biztosították támogatásukról, további jelölt mellett sem álltak ki. Így tehát ez az időszak egy gyakran változó, a párt pozícióját rendre meghatározó eseménysorozatként írható le.

Emellett a Jobbik sorsát alapvetően meghatározták a nagymértékű ÁSZ-bírságok. A több százmillió-forintos, összesen körülbelül egymilliárd forintnyi fizetési kötelezettség jelentősen megnehezítette a párt további működését.

A pénzügyi nehézségek mellett a Jobbiknak egy másik problémakör is alapjaiban határozta meg a mindennapjait: a párt szervezeti felépítése folyamatosan bomlani kezdett, sorra léptek ki a párt tagjai a Jobbikból. Ezek a kilépések a párt további irányvonala (néppártosodás vagy radikalizmus) körüli konfliktusok eredményei voltak, ezeket a válsághelyzeteket pedig a pártnak kezelnie kellett, miközben a konfliktust okozó kérdéssel is meg kellett birkóznia, azaz identitáskérdésekben kellett döntéseket hozni.

Mindazonáltal a választásokra készített programok természetesen tartalmaztak szakpolitikai kérdéseket. A 2018-as országgyűlési választásra készített programban szerepelt például a bérunió kérdése, amivel kapcsolatban egy felzárkóztatási uniós biztos kinevezését is megfogalmazták. A bérunió mint programpont napirenden maradt a Jobbiknál az Európai Parlamenti választások idején is, „Biztonságos Európát, szabad Magyarországot!” című programjukba is belefoglalták a kérdést. Szintén szerepelt a programban az Európai Ügyészséghez való csatlakozás, a Jobbik az ezért indult aláírásgyűjtéshez is csatlakozott. Ezek a kezdeményezések jól mutatják a Jobbik változását, mindez élesen szemben áll a korábbi radikálisan EU-ellenes politikájukkal.

Ahogy a többi ellenzéki párt, a Jobbik is kifejezte nemtetszését a túlóratorvényt illetően. Ennek része volt az, hogy ahogyan a Momentum részéről, úgy a Jobbik részéről is történt egy-egy politikus által népszavazási kezdeményezés, a kérdések azonban nem kerültek hitelesítésre.

Néhány hónappal korábban, 2018 nyarán a Jobbik, ellentétben a túlóratorvélynél megvalósuló teljes ellenzék-kormány szembenállással, a hetedik alkotmánymódosítást valamint a Stop Soros törvénycsomagot a kormánypártokkal együtt megszavazta. Kifejtették, a tartalmi elemekkel egyetértenek, a megfogalmazott elveket támogatják, de kritikát is megfogalmaztak, szerintük a kormánypártok kampányérdeke játszott elsődleges szerepet a javaslatokban, a megvalósíthatóságot pedig kétségbe vonták.

KONFLIKTUSOK, PROBLÉMÁK

Az elmúlt két év legégetőbb kérdése a Jobbik számára önmeghatározása volt, annak tisztázása, milyen világnézetet tud magáénak vallani a párt. A korábban már elindult néppártosodás, középre húzás, a baloldali, liberális pártokkal való párbeszéd, az együttműködés lehetősége egy merőben új irányvonal a párt kezdeti, radikális, szélsőjobboldali irányvonalához képest.

A párt újrapozícionálása óhatatlanul személyi változásokat okozott. Az országgyűlési választások után Vona Gábor lemondott elnöki tisztségéről, a májusban tartott tisztújító gyűlésen pedig két olyan jelölt mérettette meg magát, akik a már felvázolt két irányvonalból egyet-egyét képviseltek. Az elnöki pozíciót végül Sneider Tamás szerezte meg, ellenfele Toroczkai László, a radikális szárny képviselőjében csak kis különbséggel maradt le a posztról.

A tisztújítást követően azt lehetett végigkövetni, ahogy a Jobbik radikális, a korábbi években jellemző szellemiséget követő szárnya folyamatosan távolodik a párttól. A tisztújítás után néhány nappal még csak lehetőségként merült fel az új párt megalakítása. Nem sokkal később létre is jött, még a párton belül egy különálló platform, a „Mi magunk”. A Jobbik 26 országgyűlési képviselőjéből mindössze egy, Dúró Dóra csatlakozott Toroczkaiék új csoportosulásához. A párt részéről etikai és fegyelmi eljárás indult Toroczkai Lászlóval szemben, Dúró Dórát pedig kizárták a frakcióból. Dúró mandátumával kapcsolatban az újonnan létrejött

platform szellemiségéhez való elkötelezettségét mutatta, hogy azt a feltételt szabta, a mandátumát Toroczkainak, vagy a tisztújításon a jelenlegi vezetés ellen szavazó jobbikosnak hajlandó átadni.

Júniusban Toroczkai Lászlót kizárták a pártból, erre reagálva Dúró Dóra kilépett a Jobbikból, vele együtt pedig férje, Novák Előd, valamint további párttagok is a kilépés mellett döntöttek. Augusztusban végül megalakult az új párt, Mi Hazánk Mozgalom névvel. Három hónap leforgása alatt tehát a kiválás lehetőségének megemlítésétől az új platform létrehozásával és a párttagok kizárásával megalakult egy új párt a korábbi jobbikos politikusok vezetésével.

A pártszakadás nagyon komoly sebeket ejthet egy ilyen típusú közösségen és alapjaiban rengetheti meg a megfelelő működéshez szükséges stabilitást. A Jobbiknak ezekkel a problémákkal a mai napig meg kell küzdenie, ugyanis a Mi Hazánk megalakulásával nem ért véget a pártot elhagyó politikusok névsorának bővülése. Volner János is viharos körülmények között hagyta el a Jobbikot, nyilvánosságra került levelében élesen bírálta pártja vezetését az LMP-vel való közeledés miatt. A Jobbik kizárta frakciójából Volnert, aki végül a pártból való kilépés mellett döntött. Mindebben vele tartott Apáti István és Fülöp Erik is. Szintén a baloldali, liberális pártokkal való közeledés elutasítása volt az ok Hegedűs Lórántné távozása mögött, ő visszaadta mandátumát is.

Idén januárban ismét a párton belüli belső konfliktusok irányították a Jobbikra a figyelmet, ugyanis kiszivárgott egy hangfelvétel, melyen Jakab Péter beszél a tisztújító kongresszuson. Jakab, akit ekkor pártelnökké választottak, nyíltan beszélt a párt politikusai közti ellentétekről, és külön kiemelte Szávay István és a hozzá közel állók által alkotott kört, akik vele szemben állnak. Február végén épp Szávay István csatlakozott a kilépőkhöz, szintén februárban távozott Bencsik János, aki Jakab Péterrel és az általa képviselt irányvonallal szembeni ellenérzéseire hivatkozva lépett ki a Jobbikból. Ugyanígy távozott Kőszeghy Ábel, debreceni képviselő, továbbá a debreceni alapszervezetből sokan távoztak. Legutóbb, március 2-án Bana Tibor távozott a pártból s egyúttal a frakcióból, ő szintén az új vezetéssel való szemben állásának adott hangot.

Míg a párton belül sok konfliktusos viszony alakult ki az elmúlt időszakban, az ellenzéki pártok között a Jobbik inkább javított kapcsolatain. Az országgyűlési választás után nem sokkal a miskolci időközi választáson ugyanazt a jelöltet támogatták, mint akit a többi ellenzéki párt. Mégis, szorosabb együttműködés lehetősége egyedül az LMP-vel kapcsolatban merült fel, Volner János épp ezért távozott a pártból. A két párt közeledésének legkézzelfoghatóbb megvalósulása Puzsér Róbert együttes támogatása volt a főpolgármester-választáson, bár ez az együttműködés végül megghiúsult, Puzsér a két párt nélkül vágott neki a választásnak. A jövőt illetően Jakab Péter hasonló felállást képzel el az együttműködésben, szerinte a 2022-es választásra két listával kellene indulnia az ellenzéknek, a Jobbik pedig az LMP-vel és a Momentummal működne együtt.

Az egyéni választókerületekben, valamint a miniszterelnök-jelöltet illetően viszont a közös jelölt indítását támogatja.

A Jobbik rendszeres résztvevője lett a kormánnyal szembeni közös ellenzéki fellépéseknek: 2018. október 23-án csatlakoztak a Hadházy Ákos által meghirdetett tüntetéshez az MTVA székháza elé, majd részesei voltak a túlórátörvénnyel szembeni fellépéseknek. Szintén erős jele volt az ellenzéki együttműködés felé való elköteleződésnek, mikor az önkormányzati választásokat megelőzően a Jobbik győri szervezetéből négy képviselőjelölt visszalépett napokkal a választás előtt és a civil jelölteket támogatták. A Jobbik ezt elítélte, a képviselőjelölteket minden tisztségükből visszahívta és etikai eljárást indított velük szemben. Legutóbb március 15-e adott alkalmat arra, hogy az ellenzék közösen jelenjen meg, a járvány miatt lemondott rendezvény helyett egy közös videóüzenetet tettek közzé.

A CIKLUS MÁSODIK FELÉNEK KILÁTÁSAI

A 2018-as országgyűlési választáson eldőlt, hogy Magyarországon nem lesz a lengyel politikához hasonlóan két egymással versengő jobboldali blokk. Nem sikerült Vona Gábornak az a kísérlete sem, hogy az ellenzéken belül a törésvonal a saját meghatározása szerinti 21. századi és 20. századi pártok között erősödjön meg. Az országgyűlésihez képest katasztrofális EP választási szereplés hatására még inkább lemorzsolódtak a Jobbik szavazói, az előválasztásból, a fővárosi kampányból való kimaradás miatt pedig alig kapott megszólalási lehetőséget, felületet a párt. A ciklus második felében így a Jobbik számára a legfontosabb kihívás saját szerepének meghatározása az ellenzéki oldalon, valamint olyan ügyek képviselése, amelyek képesek megőrizni a szavazóbázist, azonban nem teszik kockára a közös ellenzéki indulást 2022-ben.

Látható, hogy a párt kijelölte magának azt az utat, amivel inkább középre húz, és eltávolodik a korábban jellemző radikális felfogástól. Az újonnan választott elnök, Jakab Péter már kijelentette, hogy nem látják szívesen a szélsőséges véleményeket, és ezt megerősíti az, miszerint lemondásra szólították fel Kulcsár Gergelyt. Kulcsár azzal került a figyelem középpontjába, hogy beleköppött a Duna-parti cipőket ábrázoló holokauszt emlékműbe. A centrum pozíció azonban nem jelenti azt, hogy a Jobbik elkötelezte magát egy ellenzéki népfrontpolitika mellett. Jakab Péter egy sajtóbeszélgetésen azt a Vona Gáborhoz köthető irányvonalat képviselte, miszerint az LMP-vel és a Momentummal elképzelhető az együttműködés, Gyurcsány Ferencsel azonban nem. Ezt az elvi alapállást fejezi ki, hogy a Jobbik pártelnöke egy Jobbik-Momentum-LMP és egy DK-Párbeszéd-MSZP listát tart elképzelhetőnek az egyéni választókerületekben pedig közös jelöltet a 2022-es országgyűlési választások során. Míg a 2018 óta szintén rosszul szereplő LMP számára vonzó lehet a közös indulás, kérdés, hogy a 2019-es európai parlamenti választáson áttörést elérő Momentumnak miért állna érdekében a 21. századi koalíció.

A kezdeményezés, valamint Jakab Péter proaktív fellépése mutatja, hogy a Jobbik nem mond le arról, hogy aktív politikai tényező maradjon a magyar politikában a ciklus második felére. A többi ellenzéki párttal való kapcsolatának tisztázásán túl saját táborukban is komoly munka vár önmaguk legitimálását illetően a jobbikos politikusokra, a párt életében beállt rengeteg változás miatt fontos cél, hogy választóikat megtartsák. A Jobbik előtt álló első feladat saját arculatuk újragondolása, hogy elkerüljék a „kilépők pártja” stigmát a közvélemény szemében. Jelenleg ugyanis a Jobbik csak akkor kerül a média figyelmébe, amikor belső konfliktusokról, kilépésekről van szó. Az ellenzéki együttműködés, valamint az új pártvezetés körüli kérdések tisztázása után pedig a párt feladata azon ügyek megtalálása, amelyeket a választóinak tud kínálni a kormányváltás ígéretén túl. Ki kell tehát alakítania saját karakterét, erre a korábban felsorolt okok miatt azonban jelenleg nem igazán jut erőforrás.

PÁRTOK FÉLIDŐBEN

MAGYAR SZOCIALISTA PÁRT

2020

BEVEZETÉS

A magyar politikai rendszer átrendeződése 2010 után egybeesik az MSZP táborképző szerepének elvesztésével, az 1998 óta stabil jobb- és baloldali politikai táborok felbomlásával. Az MSZP 2010 után új helyzetben találta magát, ahol a Fidesznek kisebb megszakítással kétharmados többsége van, a széttöredezett ellenzék pedig az egységre való törekvés és a dominanciaharc között oszcillál. Az MSZP a 2014-es, valamint a 2018-as választások során is a meghatározó baloldali párt pozíciójára törekedett. Míg 2014-ben képes volt közös lista állítására, majd szűkebb körben 2018-ban, nem tudott szorosabb integrációt létrehozni a listák pártjai között, nem jött létre vezetésével a liberális és baloldal pártjait összefogó magyar Olajfa-koalíció. A félsiker oka az is, hogy az integrátor szerepében való fellépés mellett több hullámban kiléptek a pártból ismert politikusai, ahogy az történt a DK megalakulásakor, majd a 2019-es önkormányzati választás után.

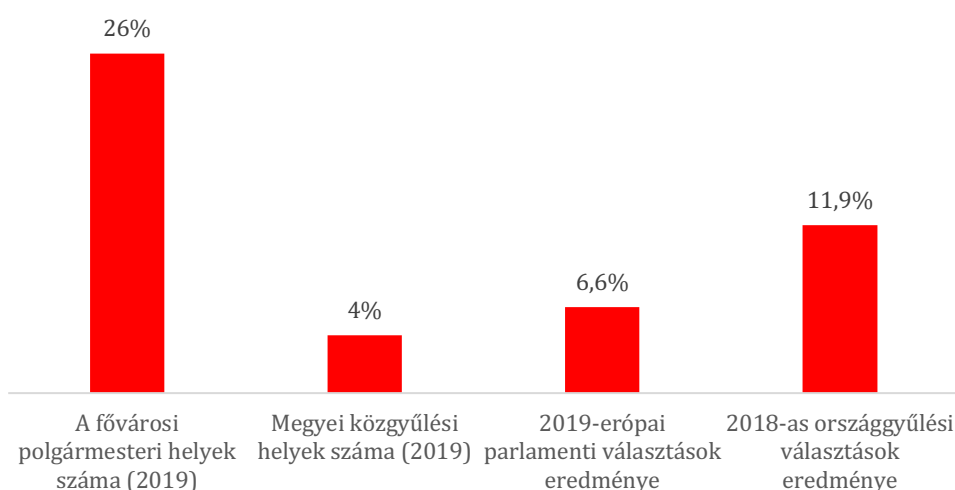
Mindezek ellenére a 2018-as választásokat követően, amikor a Párbeszéddel közös listán indult, a Jobbik után a második legerősebb ellenzéki pártként került az új Országgyűlésbe. Az azóta eltelt két év az európai parlamenti választásokon való gyenge szereplésről, a külső szövetségesekkel való egyezkedésről, valamint az MSZP számára sikeresnek mondható önkormányzati választásról szólt. Az EP választást követően – a közvélemény-kutatások szerint – a Jobbik mellett a DK és a Momentum is legalább annyira erős, mint az MSZP. A következő időszak a párt számára így a középpárti státusz megőrzéséről, valamint arról fog szólni, hogy a 2022-es ellenzéki közös indulás során képesek lesznek-e kulcsszerepet játszani, amely az önkormányzati választásokhoz hasonlóan erősíteni tudja pozíciójukat.

VÁLASZTÁSI EREDMÉNYEK, NÉPSZERŰSÉGI ADATOK

A Magyar Szocialista Párt a 2018-as választásokon nem egyedül, hanem szövetségben indult a Párbeszéddel, valamint a Liberálisokkal, amely pártból Bósz Anett is felkerült listára a bejutó 15. helyen. A közös lista végül 11,9%-ot kapott, ezzel a Jobbik után a második legerősebb ellenzéki lett. További érdeme volt a pártszövetségnek, hogy nyolc egyéni képviselő helyet szereztek meg a 106-ból, amely bár kevés a Fidesz-KDNP eredményéhez képest, az ellenzéki pártok közül ez jelentette a legjobbat. A helyek felosztása után végül 15 fős frakciót hoztak létre az új Országgyűlésben. Noha hivatalosan 16 MSZP-s politikus van a parlamentben, Burány Sándor a Párbeszéd frakciójába ült, hogy meglegyen a zöld párt létszáma a frakcióalapításhoz. Az eredmény annak függvényében nem tekinthető jónak, hogy nem csak a kormányváltás maradt el, de a legerősebb ellenzéki párt nem az MSZP, hanem a Jobbik lett, és kevesebb képviselőjük kapott mandátumot, mint 2014-ben.¹

¹ 2014-ben az MSZP, a DK, az Együtt-PM, és az MLP közös listán indult, így a tökéletes összehasonlítás nem lehetséges.

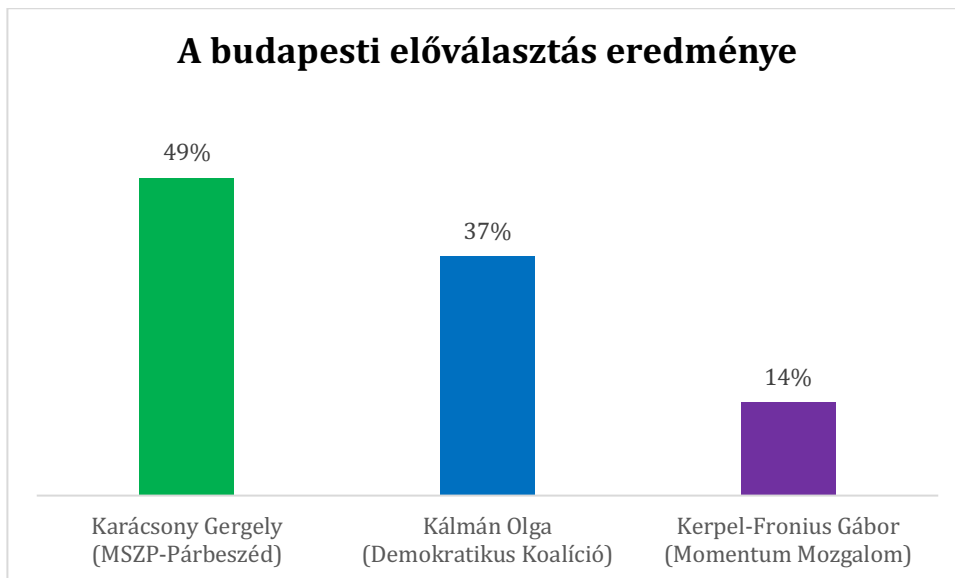
Az MSZP választási eredményei

1. ábra (forrás: valasztas.hu)

Az egy évvel későbbi európai parlamenti választásokon újra közös listán indultak a Párbeszéddel, amelyre a szavazatok 6,61 százalékát kapták, így 1 mandátumot szerzett, amelyet végül Ujhelyi István kapott meg.

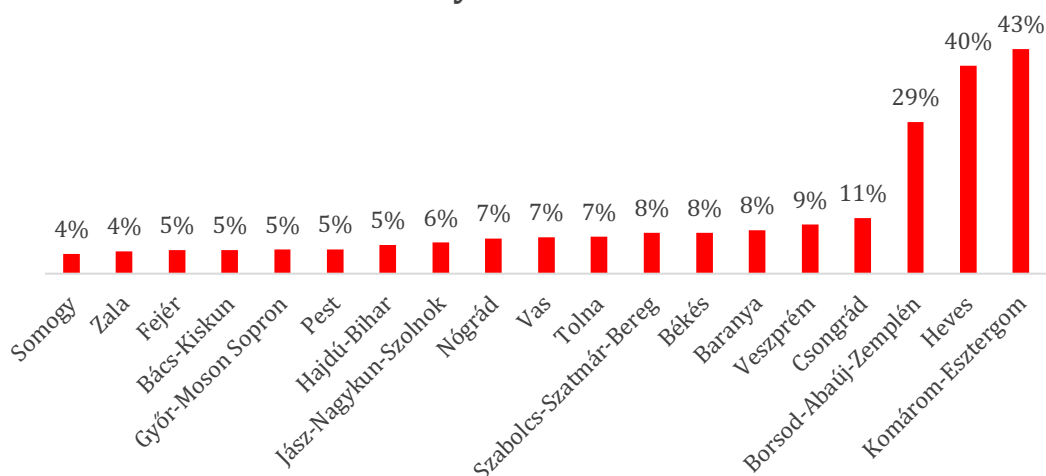
Az önkormányzati választások előtt innovatív módon előválasztást rendezett az ellenzék a közös főpolgármester-jelölt személyéről. Hosszas alkudozás során végül „kétfordulós” előválasztás jött létre: az első körben az MSZP és a Párbeszéd jelöltjére lehetett szavazni, majd a második fordulóban szabadon megmérethette magát bárki. Az első fordulóban az MSZP-s Horváth Csaba indult Karácsony Gergellyel szemben. Bár a programjuk hasonló volt, Karácsony ismertsége és népszerűsége miatt fölényesen győzött, ezzel ő lett az MSZP és a Párbeszéd közös jelöltje. A második fordulóban, ahol három induló mérettette meg magát, Karácsony ismét nagy fölényrel győzött, ezzel pedig ő lett Tarlós István összellenzéki kihívója. Karácsony a választáson, a szavazatok 50,86 százalékával győzött, így az előválasztás nem csak kommunikációs szinten tekinthető sikeresnek, hanem a választási győzelemhez is nagy mértékben hozzájárult.

2. ábra forrás: elovalasztas2019.hu

Az önkormányzati választások az MSZP 19 megyéből 16-ban állított önálló listát, a maradék háromban (Komárom-Esztergom, Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén) más ellenzéki pártokkal közösen indult. A közös listák eredményei mind elmaradtak a Fidesz eredményétől. Egyéni listáik közül a Csongrád megyei érte el a legjobb eredményt, ahol két képviselőjük is mandátumot kapott. Országosan mindössze 12 képviselőjük lett az önálló listákról, amely jócskán elmarad a DK (33), a Jobbik (29) és a Momentum (27) eredményétől is. További érdekesség, hogy hat megyében (Bács-Kiskun, Fejér, Győr-Moson Sopron, Pest, Somogy, Zala) egyetlen képviselői helyet sem sikerült szerezniük. Egyre inkább az látszik tehát, hogy az elmúlt években az MSZP vidéken felhalmozott tartalékjai elfogytak, már nem tud a kisebb településeken nagy tömegeket mozgósítani, amely az előző ciklusokban még kifejezetten előnye volt a többi baloldali párttal szemben.

Az MSZP megyei listás eredményei a 2019-es önkormányzati választásokon

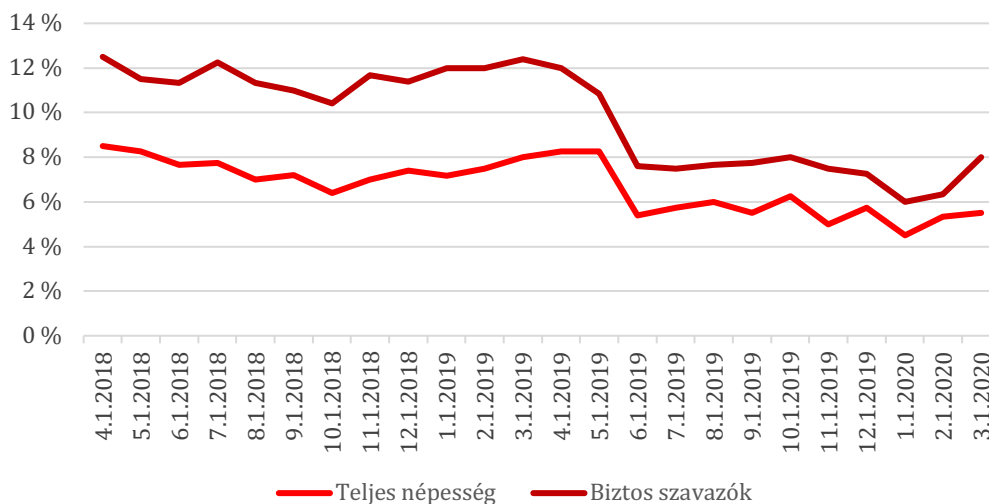

3. ábra forrás: valasztas.hu

Sok városban és fővárosi kerületben az MSZP adta az ellenzék közös polgármesterjelöltjeit, ezért közvetlenül nem a párt győzelméről vagy vereségéről, hanem inkább az összefogás sikeréről lehet beszélni az elnyert mandátumok esetében. A jelöltek népszerűsége, saját kampánya és múltja is fontos azonban a választások során, különösen helyi szinten, így érdemes megnézni, hogy az ellenzéki győztesek közül kit delegált az MSZP. Az előzetes tárgyalásokon az MSZP jó pozíciót küzdött ki magának, több kerületben is közülük indulhatott a közös polgármester-jelölt. Összesen kilenc kerületben állíthattak jelöltet, amelyből hatban (Őrsi Gergely – II. kerület, Kiss László – III. kerület, Tóth József – XIII. kerület, Horváth Csaba – XIV. kerület, Szaniszló Sándor – XVIII. kerület és Gajda Péter – XIX. kerület) tudtak nyerni. A három jelölt közül, akik nem nyertek (Tüttő Kata – V. kerület, Somlyódy Csaba – X. kerület, Erdősi Éva – XXI. kerület) Tüttő Kata került be a kompenzációs listán, így hét fős frakciót alakíthattak a Fővárosi Közgyűlésben, amely a Fidesz utáni legnagyobb csoport.

A megyei jogú városokból hat helyen indult olyan ellenzéki jelölt, aki az MSZP-hez köthető: ebből egy helyen, Békéscsabán az ellenzék megosztott volt, a többi esetben csak a szocialista jelölt indult el a többi párt támogatásával. Három városban (Érden, Salgótarjánban, Szegeden és Szombathelyen) nyert az MSZP jelöltje. Így az MSZP-nek lett a legtöbb polgármestere az ellenzéki pártok közül, valamint a 10.000 főnél nagyobb településeken nekik van a legtöbb helyi képviselőjük. Ezt részben az is magyarázza, hogy a tavaszi tárgyalásokon a szocialisták szereztek meg a legtöbb indulási lehetőséget, viszont mindenképp közrejátszik az is, hogy az MSZP-nek több mozgósítható képviselőjelöltje volt a településeken, mint a többi pártnak.

Az MSZP népszerűsége

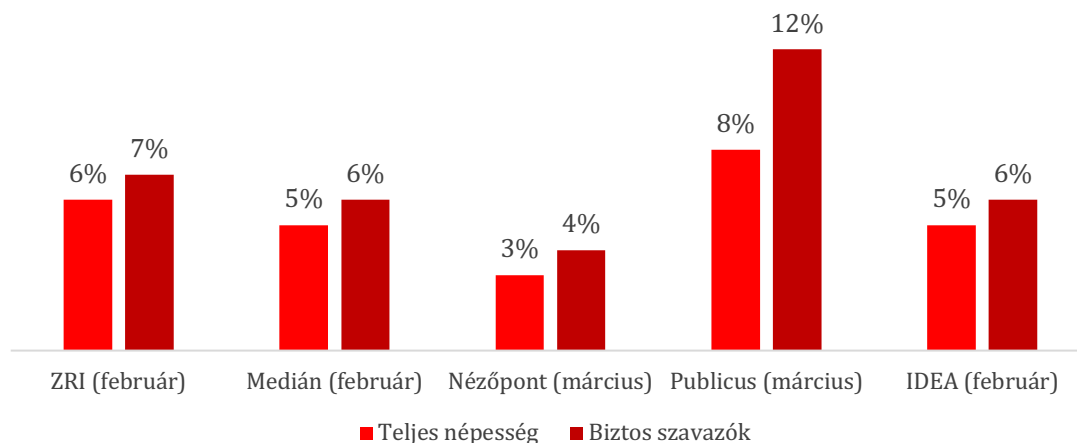
4. ábra (forrás: kozvelemenykutatok.hu²)

A közvélemény-kutatások azt mutatják, hogy a ciklus első évében stabil volt az MSZP népszerűsége, a rabszolgatörvény-ellenes tüntetések idején erősödtek is, azonban jól látszik, hogy az európai parlamenti választások után a harmadával esett vissza a párt biztos

² Az egyes kutatások az MSZP-t egyedül, míg mások a Párbeszéddel együtt mérik.

szavazótáborra. Ezt a nyolc százalékos szintet az elmúlt évben hibahatáron belül tartani tudták, de az is világos, hogy a helyhatósági választások során sem sikerült érdemben növelni a táborukat, függetlenül attól, hogy mennyi helyet szereztek az egyes önkormányzatokban.

Az MSZP népszerűsége 2020 február - márciusban

5. ábra (forrás: kozvelemenykutatok.hu)

ÜGYEK, SZAKPOLITIKAI KEZDEMÉNYEZÉSEK

A ciklus első felében az MSZP a saját javaslatok mellett közös ellenzéki kezdeményezésekben is részt vett. Az európai parlamenti választási kampány előszeleként, 2018. augusztusában Ujhelyi István, a párt EP-képviselője konzultációt indított „A mi Európánk” címmel, amelyet az első hetekben több mint 20.000-en töltöttek ki. Európai ügyekben továbbá a Sargentini-jelentéssel kapcsolatban mutatott aktivitást az MSZP. A párt képviselői konzekvensen a Sargentini-jelentés fontosságára hívták fel a figyelmet interjúik során, kiemelve, hogy ez a kormány, nem pedig Magyarország elleni bíráló. Ezzel az európai eszme iránti elköteleződésüket, a hazaszeretet fontosságát és a NER elleni határozott fellépésüket fejezték ki. Később ez a három gondolat – kiegészülve a társadalmi szolidaritás eszméjével – került az EP-programjuk középpontjába is.

Az MSZP sikerének tudható be a budapesti előválasztás, ami nagy részben az ő kitartásuk és elhatározásuk következtében jött létre. Az eszköz nem csak azért fontos siker számukra, mert az MSZP-Párbeszéd jelöltje, Karácsony Gergely nyerte meg, hanem mert előremutatón a 2022-es választásokra is a sikeres recept egyik alapja lehet az új intézmény, amely egyszerre mozgósít és ad médiafelületet a pártoknak. Egyúttal, bár végül az összes ellenzéki párt részt vett az előválasztáson, vagy nem állított a győztese ellen önálló jelöltet, az MSZP koordinációs szerepe kiemelkedő volt, mind az első, mind a második forduló megszervezésében.

Az MSZP európai parlamenti kampánya, amely a „Haza, szeretet, Európa!” nevet kapta, az Orbán-rendszer kritikájaként született meg, legfőbb törekvései között pedig az európai integráció mélyítése, egy emberközpontú, szolidáris Európa létrehozása, valamint az uniós demokrácia-

deficit csökkentése volt. Bár a programban több olyan pont is volt, amelyek a társadalmat leginkább foglalkoztató kérdésekre rezonáltak, úgy, mint az „európai színvonalú oktatás és egészségügy” vagy a „minimálbérek és minimálnyugdíjak európai szintű szabályozása”, a kampányban ezek nem látszottak: a plakátokon a kihangsúlyozott üzenet az volt, hogy az MSZP-Pábeszéd lista „A” közös lista. A fő üzenet az összefogás volt, ami nem volt széleskörű, hisz csak a két párt között valósult meg, így nem is tudtak vele azonosulni a választók. Azonban a kampány sikertelensége nem az összefogás, illetve annak hiánya volt elsősorban, hanem az üzenet artikulálásának sikertelensége: a választás előtti hetekben Jávor Benedek, a lista párbeszédese jelöltje a zöld politikával, míg Ujhelyi István, a szociális témákkal próbált kampányolni, a tevékenységek azonban nem voltak összehangolva, nem jött át a szavazóknak a fő üzenet. A kampány végül nem lett sikeres, hiszen nem tudott valós alternatívát mutatni sem a Fidesz-KDNP programjával, de a többi ellenzéki párt kampányával szemben sem.

Az EP kampány is rávilágít a párt két szakpolitikai problémájára: a környezetpolitikához való hozzáállásuk gyengeségére, illetve a programok kidolgozásához és konzekvens véghezviteléhez szükséges kapacitás hiányára.

Az elmúlt években a zöldpolitika vált az egyik legmeghatározóbb kérdéssé a nyugati társadalmakban, és bár a választási eredmények azt mutatják, hogy ez a tendencia itthon még nem jellemző annyira, a pártok egyre többet foglalkoznak az ökopolitikával. Ez alól az MSZP sem kivétel, a pártban időről időre feltűnik egy-egy zöld ügy, úgy mint a „Zöld New Deal” szorgalmazása, vagy az EP-kampányban a zöldpolitika előtrébe helyezése. Azonban kiforrott álláspontja a témáról a pártnak nincs, nem tudnak mit kezdeni a témával. Emiatt a többi párt, ahol a téma kidolgozottabb, jobban artikulált, ezen a téren is előnyben van a szocialistákkal szemben.

A másik probléma általánosabb jellegű, de nem kevésbé elhanyagolható: a pártnak nincsenek országos, önálló ügyei, amelyek mellett konzekvensen kiállna. Bár vannak visszatérő témák, mint a fent említett zöldpolitika, vagy a szociális érzékenység, összességében nem rajzolódik ki egy egységes struktúra, amely az MSZP politikáját mutatná. Nem tudtak a saját tartalomra koncentrálni a belső problémák, valamint az összefogás ügyének felkarolása miatt. Bár ez utóbbi sikeres volt az önkormányzati választás esetében, az MSZP önmagában mégsem nem tudott profitálni belőle, hisz míg a többi párt tud kampányolni az összefogásban a saját egyéniségének megfelelő ügyek mellett, addig az MSZP-nek nem maradtak ilyen témái.

KONFLIKTUSOK, PROBLÉMÁK

Az MSZP-re jellemző platformpolitizálás miatt a kezdetek óta több belső vita került ki a nyilvánosságba. Ami a szervezeti demokrácia szempontjából dicséretes lehetne, az a nyilvánosságban belső konfliktusként jelenik meg. Az országgyűlési választások után a párt akkori elnöke, Molnár Gyula rögtön lemondott az elnökséggel együtt, amely az eredmények

tükrében ésszerű lépés volt, az új elnök pedig Tóth Bertalan lett, aki Mesterházy Attilát győzte le. Azonban a tisztújítás után is hónapokig lehetett még hallani a két tábor közötti belső konfliktusról, az új vezetőség pedig nem tudott stabilitást teremteni.

A többi ellenzéki párttal való kapcsolatában kiemelt szerepe van a Párbeszédnek, amellyel pártszövetségben indultak a legutóbbi választásokon. A zöld párttal való kapcsolatában az MSZP-nek a legnagyobb mulasztása a tényleges szövetség kialakításának elmaradása. A két párt a 2018-as országgyűlési és a 2019-es európai választásokon is közösen indult, azonban ezek a szövetségek csupán eseti jellegűek maradtak, nem jött létre egy új párt, vagy olyan szoros pártszövetség, mint a Fidesz-KDNP esetében. Egy tartós szövetség, amely a Párbeszéd szakpolitikai és országosan népszerű politikusaival, valamint az MSZP struktúrájára és országos lefedettségére épült volna, sikeresen tudta volna képviselni a karakteresen baloldali, ugyanakkor zöld politikát a magyar közéletben. Viszont ez egyre kevésbé valószínű, ugyanis a 2022-es összefogás miatt a pártszövetség létrehozása egyre kevésbé fontos a Párbeszéd számára, hisz az előválasztásokon az egyéni jelöltek népszerűsége fontosabb lesz a pártszínezetnél. Éppen ezért a zöld párt egyre inkább az LMP felé közeledik, hogy egy erős zöld párt jöjjön létre, ez pedig az MSZP számára előnytelen, hisz az LMP-Párbeszéd egyesüléssel kisebb egy tartós baloldali-zöld szövetség létrehozásának esélye.

A sikertelen európai kampány után került előtérbe a párt és Szanyi Tibor konfliktusa. Szanyi 2014 óta EP-képviselő volt, és már a választások előtt is élesen kritizálta az MSZP vezetését az országgyűlési kampányért, a pártvezetés stílusáért és a vezetés döntéséért is. A kudarcos európai választás után, amikor pozíció nélkül maradt, új platformot hozott létre a párton belül „Igen” néven, amely a zöld és karakteresen baloldali politikát szerette volna erősíteni az MSZP-ben, néhány hónappal később pedig ki is lépett a pártból, amelynek 1998 óta a tagja volt, hogy saját pártot alapítson a Szolidaritás Mozgalommal együtt. Szanyi Tibor azon karakteres szocialista politikusok közé tartozott, akit sokan ismernek, így a kilépésével egy újabb ismert arcát veszítette el a párt, és tovább erősödött az a vélemény, hogy az MSZP szétesőben van.

A párt következő nagyobb konfliktusait a sikeres önkormányzati választások után élte meg.

Noha a jó kampány és a sikeres ellenzéki egyeztetések eredményeképpen az MSZP több, erős felhatalmazással rendelkező polgármesteri helyet szerzett, mint 2014-ben, a választások után újabb belső és külső problémák jelentkeztek.

Még a választási kampányban szivárgott ki Lackner Csaba, kispesti képviselőről az a videó, ahol droghasználatról, sikkasztásról és korrupcióról beszél a szocialista képviselő. Lackner végül így is megnyerte a körzetét, de az MSZP fegyelmi eljárást indított ellene, amelynek a végén kizárta a sorai közül az önkormányzati képviselőt.

A választások után több politikusuk önszántából lépett ki a pártból. Az első Botka László, szegedi polgármester volt. Botka már a 2018-as, sikertelen miniszterelnöki kampánya után

kiszállt a párt országos ügyeiből, és az önkormányzati választásokon sem az MSZP logójával kampányolt, azonban csak az újraválasztása után hagyta el hivatalosan a pártot. Ezzel az MSZP nem csak egy megyei jogú város polgármesterét veszttette el, hanem az egyik legrégebben hivatalban lévő polgármesterét, akinek országos ismertsége is volt. A választások után pár hónappal két fővárosi polgármesterük, a III. kerületi Kiss László és a XVIII. kerületi Szaniszló Sándor kilépett a pártból, és a DK-hoz csatlakoztak. Itt már nyíltan arról volt szó, hogy a politikusok szerint az MSZP-vel nem lehet olyan esélyük az érdekeik artikulálására, mint az DK-val. Ezzel a DK a fővárosi közgyűlésben is erősödött az MSZP kárára.

A CIKLUS MÁSODIK FELÉNEK KILÁTÁSAI

A játékelméletben és a közgazdaságtanban jól ismert jelenség, hogy amikor a betétesek – attól tartva, hogy a bankjuk tönkremegy – egyszerre veszik ki pénzüket, akkor ez valóban a pénzüintézet végét jelenti. A 2019-es európai parlamenti választások óta úgy tűnik, hogy az MSZP politikusai és választói más ellenzéki pártokhoz, így különösen a DK-hoz pártolnak át, amely erősíti azt az önbeteljesítő jóslatot, hogy az MSZP folyamatos gyengül. Maga a pártok közötti mozgás nem meglepő annak tükrében, hogy az MSZP szavazóinak körében nagy az aránya azoknak, akiknek a másodlagos pártpreferenciája a DK. Éppen ezért nem is tekinthető véglegesnek ez a tendencia, és az MSZP még visszahódíthatja a szavazóit a következő két évben.

Jelenleg az MSZP legnagyobb gondja, hogy elvesztette a kiemelkedő ellenzéki szerepét, és emiatt nehezen tudja megszólítani és mozgósítani azokat, a leginkább vidéki szavazóit, akik az elmúlt évtizedekben konzekvensen a szocialistákra szavaztak, azonban a gyengeségüket látva eltűntek a párt mögül. Ezért a párt jövőjének szempontjából életbevágó, hogy a stabilizáció minél hamarabb megtörténjen, és tartósan a bejutási küszöb felett mérjék a közvélemény-kutatók, hogy ne kerüljön mélyebbre a lefelé tartó népszerűségi spirálban.

A ciklus második felében a fő célkitűzés így az ellenzéki oldalon való megerősödés lehet, hogy az előválasztás során és az ellenzéki tárgyalásokon releváns partner legyen. A megerősödéshez a belső stabilitás mellett a többi ellenzéki párttól és elsősorban a DK-tól megkülönböztethető, markáns arcélre van szüksége a pártnak. A saját profilhoz mindenképpen karakteres politikára, kidolgozott és konzekvens programokra van szükségük, ami lehet a Momentum és a DK liberalizmusával szemben a baloldaliság hangsúlyozása, a korlátozottan mobil társadalmi rétegek védelme. Ezen felül karakán, erős politikai vezetőkre van szüksége a pártnak, akiknek az arcát össze tudják kapcsolni a választók a párttal és nem csak ismertek, de országosan népszerűek is.

PÁRTOK FÉLIDŐBEN

LMP – MAGYARORSZÁG ZÖLD PÁRTJA

2020

BEVEZETÉS

Egy párt keletkezésének körülményei, az alapítók törekvései, az általuk érzékelt és felvállalt ügyek és konfliktusok alapvetően meghatározzák a szervezet későbbi kultúráját. A Lehet Más a Politika (LMP) – ahogyan azt neve is sugallja – a 2000-es évek zöld, alternatív mozgalmi és civil hálózatából jött létre, amely nem elsősorban az akkori jobboldali ellenzékkel, hanem a liberális, baloldali kormánnyal szemben kívánt alternatívát állítani. A kormányváltó hangulat, továbbá a baloldali, liberális tömb szétesése, lehetőséget adott a politikai alternatíva állítására. A 2010-ben parlamenti frakciót alakítani képes fiatal párt így a 2010 előtt kormányzók és a rezsimépítésbe kezdő Fidesz-KDNP közé szorult, amely olyan, elsősorban liberális konfliktusokat hozott felszínre, mint a jogállamiság és a sajtószabadság, amelyek nem tartoztak az LMP alapvető ügyei közé.

Az ellenzéki kínálattal elégedetlen kormányellenes választókat azonban a fenti témák foglalkoztatták, és vélhetően ezért sem álltak be tömegesen az ökopárt mögé. Noha az LMP a 2014-es választások során ennek ellenére újra bejutott az Országgyűlésbe, a 2010 előtti szereplők megmaradt választói támogatottsága miatt nem tudott baloldali váltópárttá alakulni. A baloldal

többi pártjához való viszony, a választási együttműködés körüli konfliktus végül pártszakadáshoz, a Párbeszéd Magyarország kiválásához vezetett. Az LMP 2018-ban is önállóan indult, majd 7,06 százalékot ért el, listájára 404 429 szavazat érkezett, amely történetének legjobb eredménye volt. A 2018 áprilisi jó szereplés után a párt nem tudta megőrizni szavazóit, a 2019-es európai parlamenti választások során csupán 2,18 százalékot ért el.

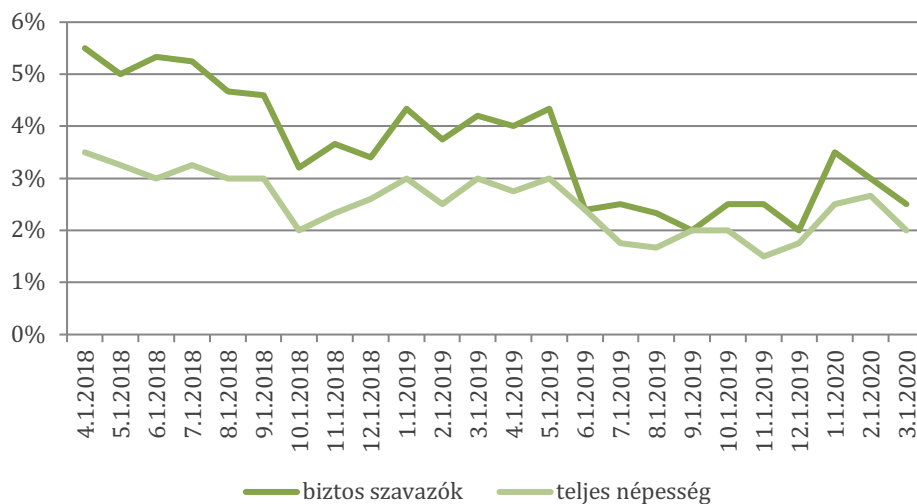
VÁLASZTÁSI EREDMÉNYEK, NÉPSZERŰSÉGI ADATOK

A 2018-as országgyűlési választás egyik fontos kérdése a négy évvel korábbi voksoláshoz hasonlóan az ellenzéki együttműködés, összefogás volt. Az LMP mind a 106 egyéni választókerületben állított jelöltet, azonban csupán a budapesti 01-esben tudott nyerni Csárdi Antal, miután a javára visszalépett az MSZP-Párbeszéd, a Momentum és az Együtt is. A végső határidőt megelőzően egyetlen ellenzéki jelöltként indulhatott Hadházy Ákos a Tolna megyei 01-es (Szekszárd) és Szél Bernadett a Pest megyei 02-es (Budakeszi-Budaörs) egyéni választókerületben. Hadházy Ákos 6581, Szél Bernadett csupán 296 szavazat különbséggel végzett a Fidesz jelöltje mögött a második helyen. Az LMP listájára Magyarországról 402 347, míg levélben 2 082 szavazatot kapott. Az LMP listája így a Fidesz, a Jobbik és az MSZP-Párbeszéd után a negyedik lett 7,06 százalékos összesített eredménnyel. Az LMP talpon maradt 102 egyéni képviselőjelöltjére 312 731 szavazat érkezett. A párt listás szavazóinak tehát kb. negyede egyéniben az általa esélyesebbnek tartott, nem LMP-s ellenzéki jelöltre szavazott. A 2018. áprilisi eredményhez képest igen rossz eredményt ért el az ökopárt a 2019. május 26-i európai parlamenti választásokon. A tisztán listás választás során az LMP a 2018-as eredmény ötödét, 75 498 szavazatot kapott csupán, ami a 27 százalékkal alacsonyabb részvétel mellett is csupán 2,18 százalékot jelentett. Az LMP-nek így nem sikerült európai parlamenti mandátumot szereznie, szavazóinak nagy része valószínűleg a Momentumra szavazott.

A 2019. májusi rossz eredmény átrendezte az ellenzéki térfelet, meggyengült az LMP mellett az MSZP, a Jobbik és látványosan megerősödött az országgyűlési választáson még csak ötödik helyet elérő DK, valamint az akkor mandátumot még nem szerző Momentum. Az LMP-re nézve az európai parlamenti választás jelentősége nem csupán az, hogy nem jutottak mandátumhoz, hanem hatással volt a párt alkupozíciójára az önkormányzati választások előtt. Az LMP-nek nem jutott kerületi polgármester jelölési kvóta az ellenzéki megállapodás szerint, ugyanakkor a Jobbikhoz hasonlóan elfogadta a korábban a DK, a Momentum, az MSZP és a Párbeszéd által kötött egyezséget. A ferencvárosi előválasztáson majd az önkormányzati választáson is ugyanakkor az LMP által is támogatott Baranyi Krisztina nyert. Tisztán LMP-s színben a párt három politikusa jutott önkormányzati képviselői helyhez kompenzációs listán, valamint 23 megválasztott polgármester és 393 önkormányzati képviselő esetében az LMP is az egyik jelölő szervezet volt, a megyei közgyűlésekben azonban nem sikerült képviselői helyet

szerezniük. Az általuk korábban támogatott Puzsér Róbert a főpolgármesteri választáson 30 972 szavazattal 4,46 százalékot ért el, ami nagyjából 10 ezer szavazattal több, mint amit az EP választáson 2019 májusában az LMP elért.

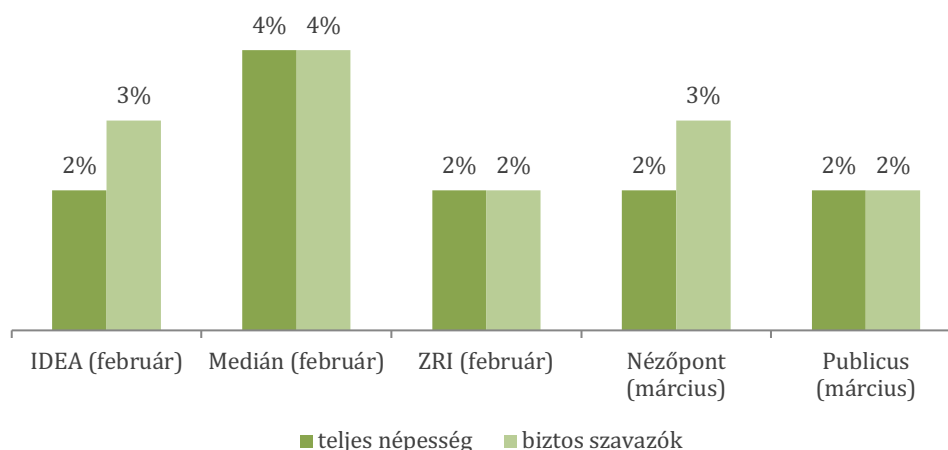
Az LMP népszerűsége

4. ábra (forrás: kozvelemenykutatok.hu)

A 2018-as választás után az év végéig csökkent az LMP népszerűsége, majd egészen az európai parlamenti választásig stabilizálódott a küszöb alatti 4 százalékos szinten. A rossz választási eredmény a Jobbikhoz és az MSZP-hez hasonlóan hatással volt a párt népszerűségére, korábbi szimpatizánsai elhagyták az LMP-t. A 2019-es mélyponthoz képest úgy tűnik, hogy újra stabilizálódott a párt, 2 és 4 százalék között mérik aktív szavazóit a közvélemény-kutatók. Az LMP-t a korábbi választások előtt sem mérték a küszöb fölé, azonban az ökopártnak megalakulása óta sikerült a kampányhajrában végül elegendő szavazatot kapnia a mandátumszerzéshez és frakcióalakításhoz. Az LMP tehát nem rendelkezett a párthoz olyan erősen kötődő magiszavazókkal, amely megmutatkozott volna a közvélemény-kutatásokban is, azonban az aktív bizonytalanok közül képes volt megfelelő mennyiségű szavazatot szerezni.

Az LMP népszerűsége 2020. február- márciusban

2. ábra (forrás: kozvelemenykutatok.hu)

ÜGYEK, SZAKPOLITIKAI KEZDEMÉNYEZÉSEK

Az LMP zöld, ökológiai pártként alakult meg a 2000-es évek végén. A 2018 utáni időszakban is képviselte a zöld ügyeket, amely azonban a 2018-2019-ben megerősödő nemzetközi klímamozgalom miatt különös jelentőséget kapott a ciklus első felében. Az európai parlamenti választáson is a környezet- és klímavédelmet tette kampányának fő üzenetévé a párt. A szlogenje úgy hangzott: „Európa zöld lesz, vagy nem lesz!” A klíma- és környezetvédelem a választás után is központi téma maradt. 2019 nyarán az Amazonas-medencéjében történő erdőtüzek, valamint a műanyag-mentes július tartotta a zöld ügyeket a nyilvánosságban. Az LMP augusztusban szólította fel a kormányt a klímavészhelyzet bejelentésére. 2019 végén „zöld népszavazást” kezdeményezett öt kérdés benyújtásával a párt elnöke, Kenderney János. A kérdések a megújuló energiaforrásból történő áramtermelésre való fokozatos átállásról, a tömegközlekedésben a fosszilis üzemanyaggal működő járművek kivezetéséről, az egyszer használatos műanyag termékek betiltásáról, valamint az állami döntéseknél a széndioxid-kibocsátás alapján való mérlegelésről szóltak.

A klíma mellett az LMP állandó környezetvédelmi ügye a Paks 2 beruházás, amely az ökopárt szerint rossz pályára vinné a magyar energiaháztartást és gazdaságilag sem kifizetődő beruházás, megfelelőbb lenne az energiahatékony megoldások támogatása lakossági szinten. Az LMP Paks 2, az energiagazdálkodás, a szél erőművek és a zöldmezős beruházások megtiltásának témájában is népszavazást kezdeményezett 2020 elején. Mind a 2019-ben, mind a 2020-ban benyújtott kérdéseket elutasította a Nemzeti Választási Bizottság, a kérdés tiltott tárgykörre vonatkozott, illetve nem volt egyértelmű.

A ciklus második felére a zöld politikai profil még erősebb hangsúlyosabbá vált, a párt 2020 elején megváltoztatta a nevét, így hivatalosan LMP - Magyarország Zöld Pártja az elnevezés,

rövid neve pedig Zöldek. A zöld, klímavédelmi ügyek mellett a párt a napi politikai reakciókon túl továbbra is foglalkozott a hozzájuk köthető ügynökakták kérdésével, amellyel kapcsolatban 21. alkalommal nyújtottak be törvényjavaslatot 2020 elején. További állandó ügye az LMP-nek az otthonápolási díj emelése. A párt szerint ugyanis az otthonápolás is munka, ezért kezdeményezték a felnőttek után járó ápolási díj megemelését a minimálbér szintjére.

Nem szakpolitikai ügyként, hanem az LMP szövetségi politikájában a ciklus első felében felmerült a Jobbikkal való szorosabb együttműködés, valamint közös zöld párt alapítása a Párbeszéddel. Keresztes László Lóránt korábbi társelnök, a ciklus közepén a párt frakcióvezetője beszélt egy interjúban arról 2018 nyarán, hogy a Jobbik és az LMP az európai integráció és a globalizáció kapcsán közel állnak egymáshoz ideológiailag, valamint ugyanúgy különbséget tett a 20. és a 21. századi pártok között, mint korábban Vona Gábor. A 21. századi pártok közé Keresztes László Lóránt szerint is a Jobbik és az LMP mellett a Momentum sorolható még. Keresztes mellett Ungár Péter, a párt országgyűlési képviselője is az LMP-Jobbik együttműködésről beszélt 2018 őszén. Együttműködésüknek az önkormányzati választás lehetett volna a főpróbája, azonban akkorra a Jobbik-LMP pólusépítés lekerült a napirendről a rabszolga-törvény-ellenes tüntetések összellenzéki jellege, valamint a mindkét párt számára rossz eredményt hozó európai parlamenti választások miatt. A Jobbik mellett a Párbeszéddel való fúzió is felmerült az önkormányzati választás után, 2020 elején. Karácsony Gergely a Mozgó Világban tett erre utaló megjegyzést, amire Ungár Péter úgy reagált, hogy az LMP nyitott a tárgyalásokra. Az azóta eltelt időben azonban nem történt újabb fejlemény ebben az ügyben.

KONFLIKTUSOK, PROBLÉMÁK

Az országgyűlési választások után az LMP a belső konfliktusok, etikai vizsgálatok, kilépések miatt került be a sajtóba, ami kétségkívül döntő oka volt az európai parlamenti választásokon való rossz szereplésének, valamint csökkenő népszerűségének a ciklus első felében. Hadházy Ákos már a választás éjszakáján bejelentette lemondását az LMP társelnöki tisztéről. Nem sokkal később már arról írt a sajtó, hogy Hadházy Ákos a visszalépésekről egyeztetett a szocialistákkal, ezzel pedig megszegte a párt korábbi határozatát és így már a választás előtt etikai vizsgálat indult ellene. Tovább tépázta a párt renoméját az a hangfelvétel is, ami Sallai Róbert Benedek, az LMP távozó képviselője és Hadházy Ákos közötti dulakodás során készült. Hadházyt a visszalépési ügy miatt előbb két évre minden tisztségétől eltiltotta a párt etikai bizottsága, majd nyár elején kilépett a pártból.

Az LMP másik társelnöke és egyben a kampányban miniszterelnök-jelöltje, Szél Bernadett közvetlenül a választás után még nem mondott le és mandátumát is felvette. Egyéni választókerületében a hivatalos eredmény megszületése után új választás kiírását kezdeményezte a kisszámú különbség, a törvényben megállapított határidő utáni eredmény,

valamint a szavazókörökben benyújtott kifogások miatt. Szél Bernadettet tavasszal még megválasztották frakcióvezetőnek, majd Keresztes László Lóránt mellett régi-új női társelnöknek. Az etikai bizottság 2018 nyarán azonban Schmuck Erzsébet és Ungár Péter képviselők mellett Szél Bernadettet is eltiltotta minden párttiszségétől három évre, noha társelnöki pozícióját megtarthatta. Még nyáron Szél Bernadett aztán lemondott a frakcióvezetői és a társelnöki tisztéről, ősszel pedig kilépett a pártból, valamint Szabó Szabolccsal, az Együtt korábbi politikusával együtt kilépett a frakcióból is.

A fenti rövid összefoglaló mutatja, hogy az LMP történetének legjobb választási eredménye után alig fél év alatt elveszítette legismertebb politikusait, miután folyamatosan a belső vitákkal, a nehezen követhető büntetésekkel, kilépésekkel, tettegességgel fajuló személyi konfliktusokkal szerepeltek a sajtóban. A népszerűségi adatokat összefoglaló ábrán jól látszik, hogy a párt népszerűsége éppen 2018 őszére zuhant be, majd a rabszolgatörvény-ellenes tüntetések idején emelkedett egy kicsit. A 2019 elejére tehető népszerűség-növekedésben annak is lehetett szerepe, hogy az MTVA épületénél történtek, az országgyűlési képviselők által véghezvitt épületfoglalás és ülősztrájk szervezésében és megvalósításában érdemi szerepe volt az LMP két korábbi társelnökének, Hadházy Ákosnak és Szél Bernadettnek. A csökkenő népszerűségben és a rossz EP választási eredményben persze hatása lehetett annak a diskurzusnak is az ellenzéki oldalon, amely szerint a Fidesz-KDNP újabb kétharmados többségének oka az ellenzéki pártok egymás ellen való indulása és az LMP egyenlő távolságtartása a kormánypártoktól és a liberális, baloldali ellenzékétől. A választás után ugyanakkor éppen azért érte az etikai bizottság büntetése szinte az egész frakciót, mert nem tartották magukat ahhoz a kongresszusi határozathoz, miszerint a baloldallal és a Jobbikkal együttesen lehet csak tárgyalni a visszalépésekről. A párt belső szabályzatát valóban megsértették annak vezetői, amikor figyelmen kívül hagyták a kongresszusi határozatot. A belső konfliktus kezelése azonban olyan módon történt, amely erősen megkérdőjelezte a párt integritását és komolyan vehetőségét egy olyan időszakban, amikor az ellenzéki választók éppen valamilyen erőt, reményt, stabilitást kerestek az ellenzéki oldalon. Annak fényében, hogy a rabszolgatörvény-ellenes tüntetések új lendületet adtak az ellenzéknek, továbbá a klímaválság a zöld politikának, a 2018 nyári-őszi belső konfliktusok elkerülésével teljesen más eséllyel indulhatott volna az LMP a 2019-es európai parlamenti választásokon.

A CIKLUS MÁSODIK FELÉNEK KILÁTÁSAI

Az LMP 2009-ben azzal az ígérettel jelent meg a magyar politikában, hogy képes lesz egy új politikai pólust létrehozni a politikai ökológia ideológiai és a környezetvédő civil, valamint a globalizációkritikus mozgalmi gyakorlat bázisán. A politikai önállóság megőrzése, a 2010 előtti szereplőktől való egyenlő távolság, és az Orbán-rezsim megdöntése két olyan célnak látszott,

amely egyszerre nem képviselhető a NER által 2011-ben elfogadott választási rendszerben. Az ebből fakadó belső viták felerősítettek más törésvonalakat, amely a 2013-as pártszakadáshoz, majd a 2019-es gyenge európai parlamenti választási szerepléshez is vezetett. Az utóbbi választásnak ugyanakkor az is a jelentősége, hogy háttérbe szorultak a két blokkhoz képest alternatívát, saját pólust állítani kívánó pártok, így az LMP mellett a Jobbik is. A 2019-es fővárosi előválasztás és az önkormányzati választás során már nem is látszott maga az LMP, amely egy politikai párt esetében azzal fenyeget, hogy az eredményt nem látó választók végül elhagyják a pártot.

Az LMP saját magát az ökopolitika, a környezet- és klímavédelem mentén kívánja újradefiniálni. Erre utal új nevében is a zöld politikai irányvonal egyértelmű demonstrálása. Miközben egész Európában megerősödött a zöld politika, és maguk az ökológiai pártok is, nem egyértelmű, hogy választói szinten mennyire erős szakpolitikai prioritás ez Magyarországon, mennyire befolyásolja a választói döntést. Ékes bizonyítéka ennek a klímavédelemmel kampányoló LMP gyenge szereplése 2019 tavaszán, miközben már megindult a Greta Thunberghez köthető globális iskolasztrájk Európában. A zöld politikában továbbá az LMP nem az egyedüli szereplő Magyarországon, zöld politikai identitása, szakpolitikai ajánlata van a Párbeszédnek, valamint fiatal generációs jellege miatt megjelenik a Momentum programjában is.

Az LMP képes volt a korábbi választások során a küszöb alatt mért népszerűségből végül megugrani az öt százalékot. A párt 2022-es bejutása a magyar Országgyűlésbe így elvileg a ciklus felénél a szerényebb népszerűségi adatok ellenére nem kizárt. A ciklusból fennmaradó két évben az LMP-nek a sikeres szerepléshez a szakpolitikai profil határozottabbá alakítása mellett szüksége van az azokat képviselni hitelesen tudó, tehetséges politikusok felépítésére, megismertetésére, amely azonban nehéz kihívást jelent a hazai médiazajban, a bőséges ellenzéki kínálatban. Lényeges továbbá, hogy a párt egységet mutasson a jövőben. Nem kerülhető meg ugyanakkor az a kérdés, hogy milyen ajánlatot tesz az LMP a választók és az ellenzéki pártok felé. Fontos annak felismerése, hogy az önállóság és a rezsimdöntés dilemmája nem csak az LMP politikusait, de választóit is foglalkoztathatja. Az ellenzék számára sikeres 2019-es közös önkormányzati indulás után az LMP által korábban képviselt különutas álláspont nem tartható, valamilyen együttműködésben részt kell venniük. 2022-ben 12 éve lesz hatalmon a Fidesz-KDNP és Orbán Viktor. Az ellenzéki választók számára nem elsősorban az lesz a kérdés, hogy két vagy több pólusú lesz-e a magyar politika, hanem az Orbán-rezsim 2030-ig való megszilárdulása. Az LMP elveszítheti a választóit, ha nem mutatkozik rugalmasnak a kormánydöntésben, de abban az esetben is, ha feloldódik a közös ellenzéki indulásban. El kell tehát választaniuk a technikai és tartalmi kérdéseket. Olyan megoldást kell találnia tehát a pártnak, amely egyszerre képes nélkülözhetetlenségét jelezni az ellenzéki pártok felé, valamint garanciát adhat választóinak arra, hogy a kampányban, a programalkotásnál és kormányon is képviselik saját szakpolitikai ajánlatukat.

PÁRTOK FÉLIDŐBEN

PÁRBESZÉD

2020

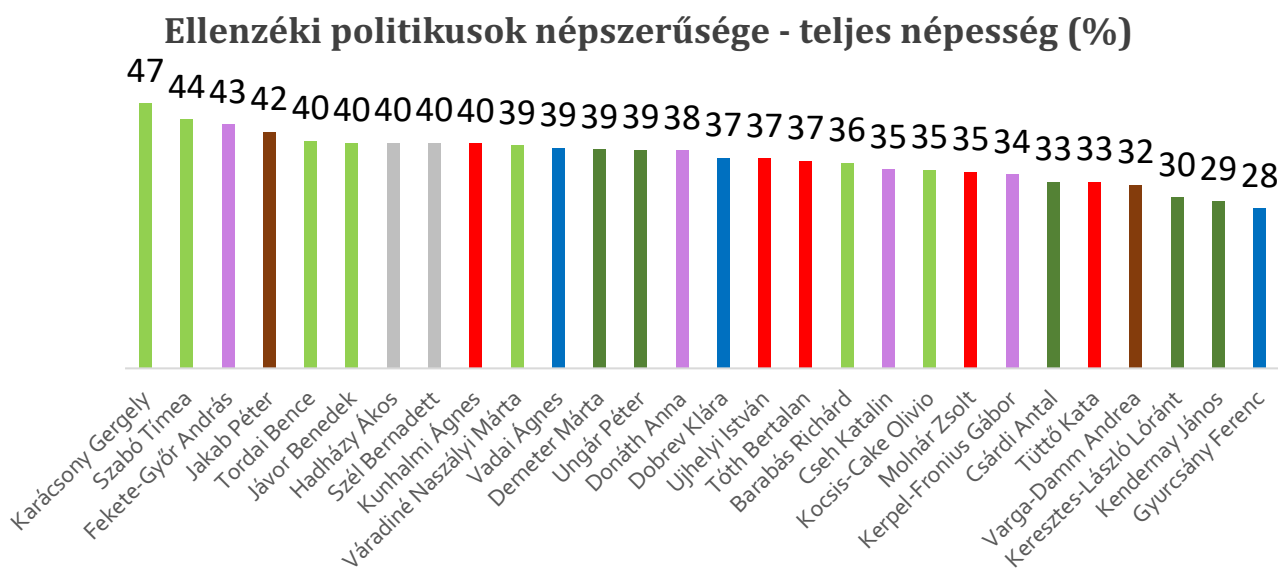
BEVEZETÉS

A Párbeszéd a magyar politikai palettán zöld, baloldali pártként van jelen, számos szakpolitikai kezdeményezésükben képviselik ezeket az értékeket. Egyik legfontosabb ügyük az alapjövedelem bevezetésének szorgalmazása. A zöld értékek ugyanilyen meghatározóak a párt identitásának alakulásában, a Párbeszéd nagyon következetesen képviseli a zöld, környezetvédő álláspontot. A Párbeszéd ezen túl megalakulása óta azt az utat követi, ami a létrehozásának is kiváltó oka volt: a párt nyitottan áll az ellenzéki pártokkal való együttműködéshez, és aktívan részt is vesz benne. Amikor 2013-ban a Párbeszéd Magyarországért pártot megalapító politikusok kiléptek az LMP-ből, a távozást éppen az indokolta, hogy nem volt egyetértés a párton belül a később ugyancsak párttá váló Együttel való szövetség megalakításáról. A Párbeszéd azóta is ezen az úton jár, nemcsak nyitott az ellenzéki pártok közötti együttműködésre, gyakran kezdeményezője is annak, legyen szó közös listáról, közös jelöltekről vagy az előválasztás lebonyolításáról.

A Párbeszéd esetében elkerülhetetlen, hogy kiemeljünk személyeket is, hiszen a párt politikusai vezetik az ellenzéki népszerűségi listát. A párt két társelnöke, Karácsony Gergely és Szabó Tímea a legnépszerűbb ellenzéki politikusok. Karácsony Gergely pedig két választáson is kulcsszerepet vállalt az ellenzéki együttműködésben: 2018-ban miniszterelnökjelöltként mérettette meg magát, 2019-ben pedig a főpolgármesteri címért indult, amelyet az azt megelőző előválasztással egyetemben el is nyert. A Párbeszéd legfőbb erőssége itt mutatkozik meg: a párt politikusai rendkívüli népszerűségnek örvendenek. Ezzel áll szemben az, hogy a párt támogatottsága nem tud kitörni a parlamenti küszöb alatti zónából. Így tehát világos a feladat a párt számára: politikusainak egyéni népszerűségét át kell váltania a párt támogatottságára.

VÁLASZTÁSI EREDMÉNYEK, NÉPSZERŰSÉGI ADATOK

A Párbeszéd népszerűsége több szempontból is érdekes kérdésnek bizonyul. Egyrészt, azt látjuk, hogy politikusaik népszerűek, mind az ellenzéki szavazók, mind a teljes népesség körében jó eredményeket tudhatnak magukénak. Legutóbbi, 2020 februárjában megjelent ezzel kapcsolatos elemzésünkben mindkét csoport esetében a Párbeszéd két társelnöke, Karácsony Gergely és Szabó Tímea foglalta el az első két helyet az ellenzéki politikusok népszerűségi listáján. A pártpreferencia mérések során azonban rendre alacsony eredményt ér el a Párbeszéd. Másrészt, a párt népszerűségének egyértelmű meghatározását az is nehezíti, hogy a

1. ábra (forrás: Pártok, politikusok, értékek, Republikon Intézet)

választásokon nem egyedül indultak, így volt ez a 2018-as országgyűlési választáson és a 2019-es európai parlamenti választáson is. A Párbeszéd közös listát állított az MSZP-vel, de az elért eredmények nem bonthatók le oly módon, miszerint bizonyos számú szavazat az egyik, míg a további szavazatok pedig a másik párt miatt érkeztek volna a közös listára. A két párt természetesen teljesen más háttérrel rendelkezik: míg az MSZP egy mindenki által ismert tömörülés, a Párbeszéd egészen más helyzetből indul, hiszen rövidebb ideje létezik. A

pártszövetség listája a 2018-as országgyűlési választáson 11,9 százalékot ért el. A Párbeszéd szempontjából fontos eredmény volt, hogy a budapesti 10-es választókerületben Szabó Tímea nyerte el a mandátumot. A párt társelnöke ráadásul több mint 10 százalékponttal jobb eredményt ért el Menczer Erzsébet, Fidesz-KDNP jelölnél (48,15 és 36,36 százalék) és ezzel az egyik legmagasabb arányú ellenzéki győzelmet érte el. Listáról további két párbeszédese képviselő jutott be a Parlamentbe, Karácsony Gergely, aki később zuglói polgármesteri munkája miatt lemondott mandátumáról, átadva azt Kocsis-Cake Olivio pártigazgatónak, valamint Tordai Bence. Az országgyűlés megalakulásakor hozzájuk csatlakozott Bósz Anett (Liberálisok) és Burány Sándor (MSZP), így sikeresen frakciót alakított a Párbeszéd, a frakcióvezetői posztot Szabó Tímea tölti be.

Az Európai Parlamenti választáson 2019 májusában ismét az MSZP-vel szövetségben indult a Párbeszéd. 6,61 százalékos eredményükkel mindössze 1 képviselőt küldhettek Brüsszelbe, a mandátumot pedig az MSZP politikusa, Ujhelyi István kapta. Mindez azt is jelentette, hogy a párbeszédese Jávor Benedek EP-képviselősége véget ért, azonban az önkormányzati választások óta ismét Brüsszelben végez munkát, mint Budapest Főváros Brüsszeli Képviselőtársaság vezetője.

Az ellenzék számára sikeres őszi önkormányzati választást a közös főpolgármester-jelölt kiválasztására rendezett előválasztás előzte meg. Az előválasztás létrejöttében kulcsszerepe volt a Párbeszédnek: a párt egyrészt régóta elkötelezett volt a módszer mellett, másrészt Karácsony Gergely csak úgy vállalta az indulást, ha az ellenzéki pártok közös jelöltje előválasztáson dől el. Az első forduló résztvevői az MSZP-s Horváth Csaba és a Párbeszéd társelnöke, Karácsony Gergely voltak. A nyáron rendezett második fordulóban két további jelölttel versenyzett Karácsony: a DK színeiben elinduló Kálmán Olga és Kerpel-Fronius Gábor, a Momentum jelöltje mérettették meg magukat. Ekkor a DK és a Momentum népszerűsége is épp lendületben volt a sikeres EP-választás után, az MSZP és a Párbeszéd közös listája viszont nem szerepelt jól, ennek ellenére a párbeszédese politikusan fölényesen tudta megnyerni az előválasztás második fordulóját is.

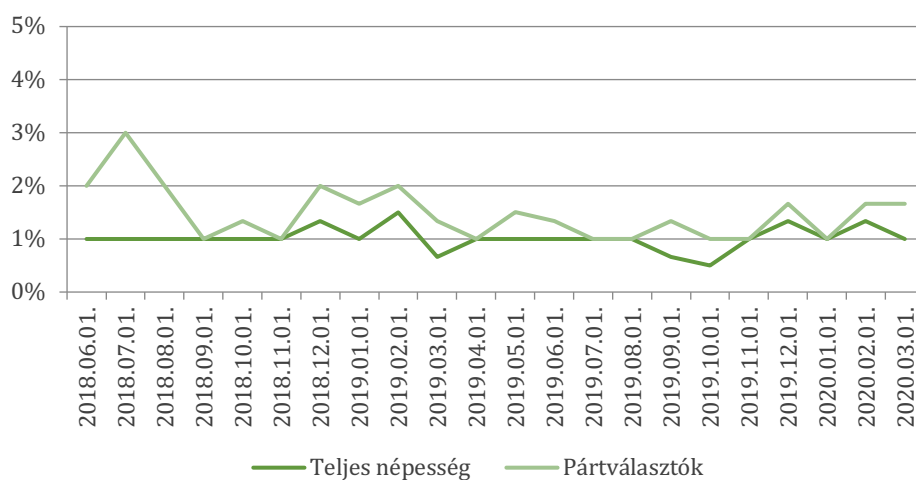
Előválasztás, első forduló		Előválasztás, második forduló	
Karácsony Gergely	81%	Karácsony Gergely	49%
Horváth Csaba	19%	Kálmán Olga	37%
		Kerpel-Fronius Gábor	14%

Az önkormányzati választáson tehát a Párbeszéd politikusa lett a főpolgármester-jelölt, aki mint az ellenzéki pártok által támogatott közös jelölt, meg is nyerte a választást. Karácsony Gergely a szavazatok 50,86 százalékát szerezte meg, Tarlós István pedig 44,10 százalékot kapott. Budapesten három kerületben volt a párthoz valamilyen formában köthető jelölt, ketten meg is szerezték a polgármesteri címet. Váradiné Naszályi Márta az I. kerületben tudta legyőzni a 20 éve regnáló Nagy Gábor Tamást, ezzel az önkormányzati választás egyik legnagyobb meglepetését

okozta. A Párbeszéd politikusa erős, a kerületben beágyazott jelöltként indult az akkori polgármester ellen és kiemelkedően aktív, fegyelmezett kampányt vitt végig. A Párbeszédrel kapcsolatban megemlítendő Baranyi Krisztina győzelme a IX. kerületben, ahol a helyi előválasztás során a Párbeszéd az új polgármestert támogatta. Meg kell említeni továbbá Erdősi Évát, aki a XXI. kerületben indult polgármesternek. Budapesten kívül is részese volt a párt az ellenzéki együttműködésnek, több megyei jogú városban is támogatták a győztes jelölteket. A párt, mint a jelölőszervezetek egyike tűnt fel az érdi, a miskolci, a salgótarjáni, a szombathelyi és a tatabányai polgármester mögött is, valamint támogatták Pintér Tamást Dunaújvárosban, Péterffy Attilát Pécsen és Botka Lászlót Szegeden.

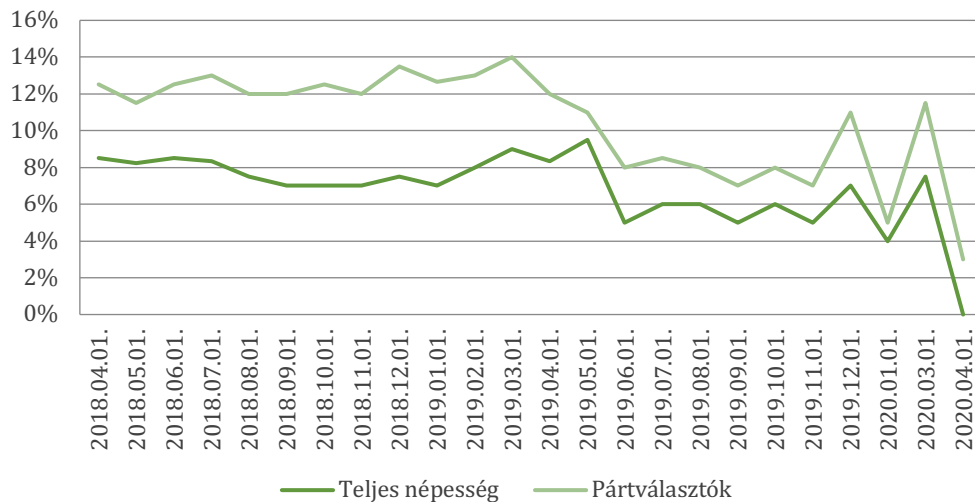
A pártpreferencia mérésében az MSZP-vel való közös listaállítás némileg bonyolítja a képet: sokszor az MSZP-t és a Párbeszédet közösen kérdezik a cégek a válaszadóktól, míg más esetekben külön adatokat publikálnak a pártok népszerűségéről. Éppen ezért, az eredmények áttekintését két módon is érdemes megtenni. A 2. ábra bemutatja, hogy milyen eredmények születtek a Párbeszéd külön mérése során, a 3. ábrán pedig az MSZP-vel közösen elért eredmények szerepelnek. Kizárólag a Párbeszéd eredményeivel foglalkozva elmondható, hogy a párt népszerűsége érdemben nem változik, 1-2 százalékos körüli támogatottságot tudhatnak magukénak.

A Párbeszéd népszerűsége

2. ábra (forrás: kozvelemenykutatok.hu)

Az MSZP-Párbeszéd népszerűsége

3. ábra (forrás: kozvelemenykutatok.hu³)

ÜGYEK, SZAKPOLITIKAI KEZDEMÉNYEZÉSEK

A Párbeszéd egy zöld, baloldali párt, szakpolitikai kezdeményezései is mind ennek megfelelően alakulnak. A párt baloldali érték képviselőjének legfontosabb eleme az alapjövedelem melletti kiállítás. Az alapjövedelem bevezetésének kezdeményezése a párt régóta napirenden tartott ügye, ami a magyar politikában egyértelműen hozzájuk kapcsolódó kérdés. Karácsony Gergely miniszterelnök-jelölti programjának is része volt az alapjövedelem, Zuglóban pedig polgármesterként bevezette a minimumjövedelem intézményét. A párt baloldaliságát további szakpolitikai kezdeményezések is alátámasztják, ehhez kapcsolódó lépés volt, mikor 2018 júliusában a Párbeszéd politikusai nem szavazták meg a képviselői fizetésemelést, és úgy döntöttek, hogy jótékony célra ajánlják fel az összeget. Kiemelték azt is, hogy olyan célra szánják ezt a pénzt, ami a párt értékeit képviseli, így például segítenék a független sajtót vagy a vidéki autonóm közösségeket.

A párt gazdaságpolitikai javaslataiban szerepet kap a munkavállalók érdekeinek védelme. 2018-ban két olyan kezdeményezés is köthető a nevükhöz, mely a dolgozók pihenő idejét bővítette volna: egyrészt, törvényjavaslatot adtak be arról, hogy ne legyenek hatnapos munkahetek, a plusz pihenőnapokat ne kelljen ledolgozni. Mindemellet, támogatták azt a kezdeményezést, mely munkaszüneti nappá minősítette volna december 24-ét. A témában kiemelt fontosságú volt a túlóratörvény, ez ellen a Párbeszéd is tiltakozott, politikusai aktívan részt vettek a különböző akciókban. 2018 decemberében a párbeszédés politikusok is részesei, sőt, kiemelt szereplői voltak a törvény megszavazását akadályozó akciónak az Országgyűlésben.

³ nincs 2020. februári adat

Tordai Bence közvetítette élőben az ott történeteket, itt volt látható az is, hogy Szabó Tímeával közösen interjút készítettek Orbán Viktorral.

Az oktatással kapcsolatos kezdeményezéseik során a mindenki számára hozzáférhető oktatás mellett álltak ki. 2018 novemberében az MSZP-vel közösen adtak be több népszavazási kérdést is, köztük a Fidesz által 2008-ban feltett, ingyenes egyetemi képzésről szóló kérdést, majd 2019 nyarán javasolták az első diploma ingyenessé tételét.

Az egészségügy területén is számos kezdeményezése van a Párbeszédnek, 2019 novemberében, a Puskás Stadion átadásakor a párt felszólította a kormányt, hogy stadionok helyett az egészségügyi dolgozók bérének növelésére, valamint eszközökre költsenek. Az egészségügy kiemelt szerepe a sikeres főpolgármesteri kampányban is egyértelmű volt. A párt által képviselt ügyek között van még a lakhatás kérdése, a Párbeszéd többek között kidolgozott egy intézkedéscsomagot az egyetemisták helyzetének segítésére. Szintén kiemelten fontos ügyként áll ki a Párbeszéd a gyermekszegénység felszámolása mellett.

A baloldali értékek mellett a egy másik fontosabb témakör a Párbeszéd számára a környezetvédelem. Ezzel kapcsolatban a párt egyik kiemelt ügye Paks2 elutasítása. A Párbeszéd nem támogatja az atomenergia használatát. Jávor Benedek peres úton azt is elérte, hogy nyilvánosságra kerüljenek a szerződés részletei. A környezetvédelemmel kapcsolatos elkötelezettséget mutatja az is, hogy az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások mellett érvelnek, továbbá az olyan ügyek képviselése, mint a Városliget beépítésének és a római parti mobilgátnak az ellenzése, vagy a légszennyezettség elleni kiállítás a szmogriadó szigorításának kezdeményezésével.

Tordai Bence adta be azt a törvényjavaslatot, mely a klímavész helyzet kihirdetéséről szól, ezt decemberben tárgysorozatba vette az Országgyűlés. Április végén került sor a javaslat tárgyalására és megszavazására a Fenntartható fejlődés bizottságában. Tordai Bence beszámolt arról, hogy a Fidesz a javaslatot jelentősen módosította, az eredetileg megfogalmazott célok nagy részét kivette, a klímavész helyzet sem kerül kihirdetésre. Novemberben széleskörű felháborodást váltott ki, hogy a kormány mindenféle figyelemfelkeltés nélkül indított konzultációt a klímavédelemmel kapcsolatban, erre reagálva a Párbeszéd elindította saját ilyen témájú konzultációját, hogy valódi lépések történjenek az ügyben. A zöld értékek képviselése Karácsony Gergely főpolgármesteri munkájában is kulcsszerepet játszik. A téma fontosságát jelzi, hogy helyettesei egyike klímavédelmi és fejlesztési főpolgármester-helyettes, a posztot pedig Dorosz Dávid, a Párbeszéd politikusa tölti be.

2019 végén jelentős sikert könyvelhetett el a párt, ugyanis kezdeményezésük az Alaptörvény módosítására célba ért. Novemberben adták be javaslatukat, hogy kerüljön ki a hetedik módosítás során beemelt rész a közigazgatási bíróságokról. A kormány egyébként már korábban visszakozott az ezzel kapcsolatos korábbi szándékaitól, decemberben pedig az alaptörvény-módosítás is megtörtént.

2020 januárjában a média törvény módosítására adott be javaslatot a Párbeszéd, mivel a párt szerint a közmédia megsértette a közszolgálati tájékoztatással kapcsolatos jogszabályokat a Karácsony Gergellyel készített interjú során.

A Párbeszéd politikájának további fontos eleme, hogy határozottan kiáll a női egyenjogúság mellett, legyen szó az erőszak visszaszorításáról, a nők politikai részvételéről, vagy a gyermekneveléssel kapcsolatos intézkedések fejlesztéséről.

KONFLIKTUSOK, PROBLÉMÁK

2018-ban az országgyűlési választások után a Párbeszédnek sikerült frakciót alakítania, de májusban, mindössze egy hónappal a választások után máris veszélybe került a frakció sorsa, amikor Bósz Anett, a Liberálisok politikusa úgy döntött, hogy elhagyja a Párbeszéd frakcióját. A Párbeszéd frakció megszűnésének veszélye mindössze két napig tartott, ekkor ugyanis Mellár Tamás, független országgyűlési képviselő bejelentette, hogy belép a frakcióba. Hangsúlyozta, hogy ezzel nem válik párttaggá, valamint, hogy Karácsony Gergely munkáját már korábban is segítette, illetve elmondta, hogy a frakcióhoz való csatlakozással az ellenzéki együttműködést szeretné segíteni.

Az önkormányzati választások előtt további belső konfliktust okozott az ellenzéki együttműködésen belül az előválasztás második, nyári fordulója. Jelentős fordulat volt, mikor a Demokratikus Koalíció úgy döntött, mégsem Karácsony Gergelyt támogatják, hanem saját jelöltet indítanak. Karácsony Gergely egy interjúban elmondta, hogy ő Kálmán Olga indulásának bejelentése előtt percekkel tudta meg, hogy a DK is elindul az előválasztáson. Bár ez egyértelműen sebet ejtett a pártok közötti bizalmon, az előválasztást sikeresen megtartották, az eredmények kihirdetése után pedig folytatódott a közös ellenzéki munka a győztes októberi szereplésért.

A vizsgált időszakban meghatározó esemény volt a párt életében, hogy az Állami Számvevőszék 2018 októberében kezdeményezte a Párbeszéd és a Momentum költségvetési támogatásának felfüggesztését. Mindezt azzal indokolták, hogy az ellenőrzés során a két pártot nem tudták elérni a megadott székhelyeiken. A Párbeszéd közölte: „A párt az év elején költözött, de mindig minden adatot időben elküldött a törvényszéknek és az illetékes hatóságoknak, az új székhely bejegyzése folyamatban van. A Párbeszéd eddig és a jövőben is áll az Állami Számvevőszék rendelkezésére és bemutat minden kért adatot”. A támogatás felfüggesztése január 15-ig tartott, azonban egy nappal később, az ellenőrzés lezárásakor az ÁSZ ismét kezdeményezte a Momentum és a Párbeszéd költségvetési támogatásának felfüggesztését. A Párbeszéd támogatásának felfüggesztését ezúttal közreműködési kötelezettségük elmulasztásával indokolta az ÁSZ.

A CIKLUS MÁSODIK FELÉNEK KILÁTÁSAI

A 2022-es országgyűlési választásig hátralévő két évben a Párbeszéd számára elsődleges fontosságú, hogy növelje a párt támogatottságát. Ebben elsősorban az segítheti őket, hogy politikusaik a legnépszerűbb ellenzéki politikusok között vannak, a két társelnök, Karácsony Gergely és Szabó Tímea pedig vezeti is a népszerűségi versenyt. Látható tehát, hogy a szavazók kedvelik a párt politikusait, ez a szimpátia mégsem tud megmutatkozni a párt népszerűségében. Ennek javítására meg kell találniuk a Párbeszéd politikusainak azokat a lehetőségeket, ahol az általuk képviselt ügyekben, az egyes kezdeményezések, különböző akciók során tevékenységüket egyértelműbben tudják társítani a párthoz. Ez mindenkinek, de főleg egy kispártnak nagy kihívás: a hol közösen mozgó, hol külön mozgó ellenzéki pártok önálló mozgását egy átlagos választó nagyon nehezen tudja követni, elkülöníteni.

A Párbeszédben tehát a legfőbb erőforrást politikusaik adják. A párt politikusai népszerűek, és ez a népszerűségi listákat vezető két társelnök mellett sok más politikusukról is elmondható. Példaként említhető Tordai Bence, akinek népszerűsége aktív, sokszor harcias politikájában rejlik. Hozzá kötődik az önkormányzati választás előtti időszak egyik legemlékezetesebb eseménye, mikor szeptember 13-án, egy sajtótájékoztatón kérdezte Tarlós Istvánt a főpolgármesteri vitáról. Az akkori főpolgármester egy megafonon keresztül beszélt Tordaihoz, majd percek alatt tartó parázsvita folyt a két politikus között.

Fontos továbbá, hogy a Párbeszéd politikusai sok helyen pozícióban vannak, és így tudják képviselni a párt értékeit. Fővárosi szinten tevékenykedik Karácsony Gergely főpolgármester, valamint Dorosz Dávid főpolgármester-helyettes, I. kerületi polgármester V. Naszályi Márta, továbbá számos párbeszédese politikus dolgozik alpolgármesterként, így Kovács Márton a II. kerületben, Béres András a III. kerületben, Temesvári Szilvia a VI. kerületben, Szücs Balázs a VII. kerületben, Barabás Richárd a XI. kerületben, Szabó Rebeka a XIV. kerületben, Petrovai László a XVIII. kerületben, Szabó Zsolt pedig Dunaújvárosban.

A pártot kedvelt politikusai mellett az is sikerekhez vezetheti, hogy tevékenységük során mindig nyitottan állnak a további politikai szereplőkkel való együttműködéshez, közös listákon szerepelnek más pártokkal, közös jelölteket támogatnak, részesei és kezdeményezői voltak az előválasztásnak. Ez a politizálás pedig szimpatikus lehet a választók számára, különösen az után, hogy az önkormányzati választás igazolta a széles körű ellenzéki együttműködés stratégiáját. Az ellenzéki együttműködés előmozdítójaként a Párbeszéd képes lehet a ciklus második felében politikusainak népszerűségét a szervezeti megerősítésben hasznosítani. A párt támogatottságának növelése pedig a 2022-es indulás részleteit eldöntő tárgyalási folyamatban is nagyon fontos tényező lehet.

A párt jövőjét tekintve alapvető fontosságú kérdés, hogy hogyan alakul a továbbiakban a szövetségi politikája, hiszen az önálló politizálás mellett a párt előtt több szövetségi alternatíva is áll. Az MSZP-Párbeszéd szövetség két választáson is közös listát állított, és miközben látható, hogy

van közös munka és sok kérdésben együttműködik a két párt és két frakció, a két párt működését alapjaiban átható szövetség nem jött létre. Nagy kérdés, hogy a párt merre megy tovább a szövetségi politika szintjén, hiszen felmerült, hogy az MSZP-vel fűzze szorosabbra a kapcsolatot, de az is, hogy az LMP-vel. Előbbi esetén befolyásolhatja őket, hogy az MSZP jelentősen veszített támogatottságából, viszont túl vannak már közös kampányokon, tehát van mire tovább építkezni. Az LMP-ről szintén elmondható, hogy csökkent a támogatottságuk, mellettük szólhat viszont, hogy így két, a zöld értékeket hangsúlyozó párt egyesülne újra. Mindkét opcióval kapcsolatban felmerült a laza együttműködéstől kezdve a szervezeti egyesülésig sok forgatókönyv, azonban egyelőre nem dőlt el a kérdés, hogyan folytatja útját a Párbeszéd.

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

*A Republikon működését 2018-20 között az Európai Unió
„Europe for Citizens” programja támogatja.*